N°. 14. Donderdag 5 April 1906. 6de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 2.50
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie„ en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.
Voor **Administratie** en **Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat**.
Voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG„, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen.

I. Van de Afdeeling Zutphen e. o

Gewone jaarlijksche vergadering op Dinsdag 10 April 1906, des namiddags te half drie ure, in de Bovenkoffiekamer der Groote Societeit.

Notulen.

Jaarverslag over 1905.

Rekening en verantwoording over 1905.

Aanwijzing van twee candidaten voor de vervulling van de vacature in het Hoofdbestuur wegens periodieke aftreding van den heer Th. J. A van Zijll de Jong (herkiesbaar).

Verkiezing van een Voorzitter en van drie leden van het afdeelingsbestuur.

Verkiezing van een afgevaardigde en van een plaatsvervangend afgevaardigde ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.

Namens het Bestuur,
De Secretaris,
A. WALLAND

II. Van de Redactie-Commissie:

Wegens plotselinge ongesteldheid van den Perskroniekschrijver, missen onze lezers deze week zijne bijdrage.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

In de dagbladen lezende, hoe er werd opgekomen tegen de verkeerd gestelde of opgevatte (?) mededeeling van den heer van Eeghen, welke ook in ons blad van 22 Maart werd opgenomen, als zou het watersnood-comité te Amsterdam vooreerst in alle behoeften kunnen voorzien — en hoe zich nu toch allerwege commissies vormen tot het inzamelen van gelden vóór de slachtoffers van den ramp in Zeeland, kwam dadelijk de gedachte bij ons op: Was er ook maar de een of ander *hooge authoriteit* in de bres gesprongen voor de arme **slachtoffers van den watersnood op Midden-Java**, toen, na het al even verkeerd opgevatte of gestelde (?) bericht; *„dat, nu de regeering voedsel zou verschaffen aan de noodlijdenden, er voorshands geen andere maatregelen noodig waren„*, bijna niemand hier in Nederland zich meer scheen geroepen te voelen, de arme Javanen, die door de overstroomingen van *alles* beroofd waren, ter hulp te komen!

„Oost en West„ blijft echter op haar post, laat zich niet gauw ontmoedigen en durft nogmaals een dringend beroep doen op de Nederlandsche barmhartigheid en weldadigheidszin ook tegenover de lijdende menschheid in het tropische deel van ons Rijk, nu de jongste mail ons opnieuw berichten brengt van overstroomingen in Japara, waar verscheidene kampongs met tusschenliggende velden 1 Meter onder water stonden, en van de verschrikkelijke naweeën, in den vorm van allerlei ziekten, waardoor de arme, van alles beroofde bevolking thans nog geteisterd wordt, terwijl zij buitendien zoo goed als van alle geneeskundige hulp en verzorging verstoken is.

Aan ingekomen giften hebben wij, na de laatste toezending van f 900.— en van f 500.— aan den Resident van Semarang, thans slechts weinig meer, zooals onze lezers weten, in kas.

Wat zou 't heerlijk zijn, als wij nu weer spoedig een flinke som konden overmaken!

Om het offeren te vergemaklijken, is het plan beraamd om in de 2e helft dezer maand eene **Indische Kunstnijverheid-tentoonstelling** te houden in de manègezaal van *Villa „Boschoord„*, *Bezuidenhout* 18, *den Haag*, daartoe bereidwillig afgestaan door den heer en mevrouw *Verbrugge van 's Gravendeel en Bergambacht*, terwijl de heer Lt. H. Christoffel en anderen volgaarne hunne fraaie collecties in bruikleen willen afstaan, voor dit doel: de opbrengst der toegangsgelden zullen dienen tot leniging van den nood der door de overstroomingen geteisterde Javanen.

Aanbiedingen en beloften van hulp en medewerking, alsook van inzendingen van fraaie kunstnijverheid-voorwerpen, worden ingewacht bij

N. van Zuylen Tromp, presidente,
Heerengracht 7*a*.
G. P. H. H. Gongrijp, penningmeester,
van Galenstraat 2.
L. P. T. Schimpf, secretaris, Theresiastraat 8.

IV. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

De Algemeene Vergadering op 31 Maart, j.l. in het gebouw Laan van Meerdervoort 195 gehouden, was tamelijk goed bezocht.

Het verslag over 't jaar 1905 gaf aanleiding tot tevredenheid, vooral wordt veelvuldig gebruik gemaakt van de gelegenheid om raad in te winnen of hulp te bekomen voor plaatsing en verkrijging van werkzaamheden. De Commissie voor Opvoeding en Onderwijs daarentegen, verwondert er zich over, dat er van hare diensten, die toch zoozeer ten nutte der kinderen zou kunnen komen, niet meer partij getrokken wordt.

Het voorstel van het bestuur tot het verkrijgen van rechtspersoonlijkheid werd met algemeene stemmen goedgekeurd.

Nadat de voorzitter een woord van hulde gewijd had aan wijlen kolonel G. E. V. L. Van Zuylen, een man van beteekenis, die dit ook voor de Vereeniging zoo in allen deele geweest is, en de penningmeesteresse, mevr. M. Ten Bosch-Bosscher voor haar toewijding had dank gezegd, wees de ondervoorzitter, de heer G. P. H. H. Gonggrijp, op de verdiensten van „Het Koloniaal Weekblad", dat meer en meer beantwoordt aan zijn doel.

Ten slotte wekte mevr. Van Zuylen alle aanwezigen op om, ieder in eigen kring, zooveel mogelijk belangstelling op te wekken voor het schoone overzeesche deel van het Nederlandsche Rijk en velen over te halen lid te worden van *„Oost en West„*, opdat de Vereeniging beter nog kunne beantwoorden aan haar streven: den band tusschen Nederland en ginds in Oost- en West-Indië te versterken en het bevorderen zoowel van beider gemeenschappelijke belangen, als van die der inboorlingen van Oost- en West-Indië in het bijzonder.

De afdeeling 's Gravenhage moge een duizendtal leden tellen — op verre na is dit niet, wat het wezen kon.

Na nog eene gedachtenwisseling over het verspreiden van kennis op koloniaal gebied, sloot de voorzitter de vergadering.

Een Herinnering.

Onlangs is ons ter oore gekomen, dat nog steeds door sommige ambtenaren der Directe Belastingen wordt gepersisteerd bij het aanslaan in de Bedrijfsbelasting van minderjarigen, hier te lande verblijvende, voor de gelden, die hun ouders in Indië voor hun onderhoud en opvoeding overmaken. Wij wisten wel, dat in den loop der dienstjaren zich bij belastingambtenaren de hebbelijkheid der fiscaliteit pleegt te ontwikkelen als uitwasje van dienstijver, doch wij bespeurden nog niet, dat men zóó ver ging, dat daarbij de jurisprudentie van den Hoogen Raad werd voorbijgezien.

Nu dit dan tòch geschiedt, willen wij nog eens uitdrukkelijk in herinnering brengen, dat door ons hoogste rechtscollege is uitgemaakt: dat zulke minderjarigen voor de gemelde ontvangsten niet mogen worden aangeslagen. Belangstellenden kunnen dat in extenso gaan lezen in het Arrest van 3 April 1903, te vinden in het „Weekblad van het Recht" No. 7911.

Voor hen, die tegen deze lectuur opzien, zij hier kortelijks vermeld, dat de fiscus indertijd beweerde, dat de minderjarigen belastingplichtig waren volgens art. 2 § 1 *b* van de Wet op de Bedrijfsbelasting, volgens welk artikel belasting verschuldigd is voor inkomsten, bestaande uit verschuldigde of onverschuldigde toelagen van buiten 's lands gevestigden, niet belastingplichtig ingevolge art. 1 *d*. De Hooge Raad besliste echter, dat in dit geval van toelage aan het kind geen sprake kon zijn, omdat door de onderhavige geldzendingen de ouders niets deden dan zich kwijten van hunne onderhoudsverplichtingen volgens art. 159 en 353 B. W., terwijl het kenmerk van toelage is, dat hij, die ze ontvangt, er de vrije beschikking over heeft.

Bedriegen wij ons niet, dan heeft na dit arrest de minister Harte van Tecklenburg een circulaire aan de ambtenaren van den Fiscus verzonden, waarbij werd bevolen voortaan met deze opvatting van den Hoogen Raad rekening te houden. Mochten dus uw kinderen of toevertrouwden aangeslagen worden, zoo kunt gij gerust op uw stuk staan en intrekking van den aanslag eischen. In een geval, waarin nog zeer onlangs ons advies werd gevraagd, is de intrekking van den aanslag ook werkelijk gevolgd.

Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden *kunnen* en *moeten* worden.

(*Aangeboden.*)

I.

Wij leven thans in een tijdperk, dat zich van de vroegere onderscheidt o. a. door toenemende overheidszorg voor de belangen der ingezetenen van land, provincie en gemeente. Ten aanzien van het gezondheidswezen vinden wij er in alle beschaafde landen, in mindere of meerdere mate, de bewijzen van. Ook Nederland heeft immers onlangs eene nieuwe gezondheidswet gekregen.

In Engeland koos reeds in 1840 het Parlement een gezondheidscommissie voor de steden, en deze eischte de aanstelling van plaatselijke gezondheidsraden en inspecteurs. In 1848 werd besloten tot het vaststellen eener wet op de bevordering van de publieke gezondheid (Public Health Act), die thans nog de grondslag uitmaakt van het Engelsche gezondheids-departement (General Board of Health) begiftigd met zóó vèrstrekkende bevoegdheid, dat het de gemeenten desnoods kon dwingen tot doorvoering der door haar noodzakelijk verklaarde maatregelen, terwijl het belast werd met het oppertoezicht in alle gemeenten over de hygienische inrichtingen in den ruimsten zin van het woord. Buitendien mochten, bij besluit van den Staatsraad, voor de afzonderlijke districten nog plaatselijke gezondheidsbureaux worden in het leven geroepen, waarvan de leden werden verkozen door alle belastingbetalers en grondeigenaars van het district. Deze bureaux verkregen het recht eene belasting te heffen tot dekking der kosten van werken, in het belang van de publieke gezondheid uitgevoerd. Weliswaar stiet de Public Health Act bij hare

practische doorvoering op den grooten weerstand der bezitters, wien deze nieuwe belasting niet beviel, en moest, toen in 1858, na den Krimoorlog en den Oost-Indischen opstand, eene geld- en handelscrisis uitbrak, het Centrale-gezondheids-departement worden opgeheven, maar zijn taak werd toch overgedragen op de medicinale afdeeling van den Geheimen Staatsraad, zoodat de tenuitvoerlegging der genomen besluiten niet belet of vertraagd werd.

In 1872 werd een nieuwe veel meer omvattende gezondheidswet afgekondigd, nadat in 1871 het thans bestaande ministerie voor „Armwezen, publieke hygiene en plaatselijk bestuur" was in het leven geroepen. Elk district heeft volgens die wet een „geneeskundig ambtenaar", die wordt bijgestaan door een niet-geneeskundige, een z.g. „inspecteur van misstanden" (Inspector of nuisance), voor wiens bezoldiging de Staat een belangrijke toelage geeft. In 40 jaar tijds legde Engeland 327 millioen gulden aan den gezondheidsdienst ten koste; daaraan is 't dan ook zeker te danken, dat er sinds 1866 nimmer meer een groote cholera-epidemie heerschte.

Wat de openbare gezondheids-regeling in Pruisen betreft, valt, zonder hier nu in details te treden, één verschilpunt met Engeland dadelijk in het oog: de van Staatswege aangestelde civiele geneeskundigen (Kreisarzt) zijn met nagenoeg geen uitvoerend gezag bekleed, en genieten het erbarmelijk kleine inkomen van *f* 600 's jaars, terwijl zij daarbij ook particuliere practijk mogen uitoefenen. Door dat gemis van rechtstreeksche bevoegdheid tot ingrijpen, hebben zij met den besten wil zeer weinig ten algemeenen nutte op gezondheidsgebied kunnen doen; want hoewel hun oordeel kan worden gevraagd en zij ook voorstellen mogen doen, de uitvoerende ambtenaar behoeft zich aan hunne raadgevingen niet te storen; bovendien wordt hun tijd voor een groot deel in beslag genomen door de verplichte uitoefening der gerechtelijke geneeskunde en moeten zij ook hunne krachten besteden voor hun eigen levensonderhoud door particuliere practijk.

Welke misstanden hieruit voortvloeien, is der Pruisische Regeering natuurlijk wel bekend. Reeds in 1850 werd wijziging van de geneeskundige wetgeving beloofd, maar eerst een halve eeuw later had dit plaats.

Toen in 1897 van wege het ministerie de „beginselen" voor eene hervorming op het gebied der gezondheidszorg werden openbaar gemaakt, hielden deze de voor de tenuitvoerlegging van sanitaire maatregelen onontwijkbare bepaling in: dat voor de toekomst aan de districtsartsen de uitoefening van particuliere practijk zoude worden verboden en zij zich dus uitsluitend hadden bezig te houden met de openbare gezondheidsbelangen. Zelfs van conservatieve zijde verklaarde men zich vóór het verbod van die practijk, maar per slot van rekening is dit gedeelte van het hervormingsontwerp onbehandeld gebleven, zoowel om agrarische wenschen te bevredigen, als uit een financieele overweging, want aan die districtsartsen hadde men dan natuurlijk eene hoogere bezoldiging moeten toekennen. Zoo liet men ook vallen, de in diezelfde „beginselen" omschreven instellingen tot „het doen van onderzoekingen". Alleen werd op papier eene hervorming doorgevoerd, nl. dat voor alle gemeenten met meer dan 5000 inwoners plaatselijke gezondheidscommissies zouden moeten bestaan; maar aangezien haar geen bepaalde bevoegdheid werd toegekend, blijft nog steeds van kracht de critiek van den opperburgemeester van Breslau, uitgesproken in de woorden: „Ik heb vele zittingen van die gezondheidscommissies bijgewoond; er is veel gesproken en besloten geworden, — maar alles is een doode letter gebleven."

Uit bovenstaande twee voorbeelden van geneeskundigen staatszorg, kan zeker ook door Nederland leering getrokken worden.

Er laten zich immers telkens stemmen hooren, die zeer terecht op de tekortkomingen en feilen in den geneeskundigen dienst der Nederlandsch-Indiën wijzen, en op een grondige hervorming daarvan aandringen.

De eerste stap in de goede richting is op Java reeds gezet met het besluit, dat aan de Stadsgeneesheeren der drie hoofdplaatsen, onder toekenning van een alleszins voldoende, vaste bezoldiging, het uitoefenen van particuliere practijk verbiedt, een beginsel, dat streng doorgevoerd zal moeten worden bij de toekomstige uitbreiding van geneeskundige Staatsbemoeienis, en waarop ook de onderstaande uiteenzetting steunt.

Kortheidshalve ons hier bepalende tot Java, nemen wij aan, dat onder het Departement van O. E. en N., als centraal punt, het eiland gesplitst worde in:

A. **Hoofdressorten** met een hoofdetablissement.

B. **Ressorten** met een etablissement.

Dienovereenkomstig zou het personeel bestaan uit:

a. Sanitaire hoofdambtenaren (Europeanen).
b. Sanitaire ambtenaren (Europeanen).
c. Sanitaire ambtenaren (Inlanders) (M.A.).
d. Mannelijk personeel der ziekenhuizen nl.: helpers en verplegers (Europeesch en Inlandsch), mandoers, oppassers en minderen.
e. Vrouwelijk personeel der ziekenhuizen: vroedvrouwen (Europeesche en Inlandsche), helpsters en verpleegsters (Europeesche en Inlandsche), vrouwelijke mandoers en verder keukenpersoneel.
g. Artsenijbereidkundige ambtenaren met hunne helpers.
h. Ander, niet rechtstreeks geneeskundig personeel, o.a. scheikundigen, instrumentmakers, gymnastiek-onderwijzers.

In hoofdtrekken zou deze organisatie kunnen gelijken op die van den Waterstaatsdienst.

Java worde dan verdeeld in hoofdressorten, volgens onderstaand schema:

Hoofdplaats:	Gebied:
Bandoeng:	Preanger, Bantam, Batavia.
Bandjarnegara:	Banjoemaas, Cheribon, Tegal, Pekalongan.
Magelang:	Bagalen, Solo, Djocja, Semarang, Japara, Kedoe.
Kediri of Madioen:	Kediri, Madioen, Rembang, Soerabaja.
Malang:	Madoera, Pasoeroean, Besoeki.

A. **Het hoofdressort.**

I. Materialen, gebouwen etc.:

a. Kliniek voor Europeanen en Inlanders.
b. Polykliniek voor Europeanen en Inlanders.
c. Hoofd-apotheek, tevens depot en magazijn van geneesmiddelen.
d. Depot van geneeskundige instrumenten.
e. Laboratorium voor waren-onderzoek.
f. Een opleidingsschool voor: vroedvrouwen; helpers en helpsters (verplegers); oogheelkundig personeel (doekoen mata).

Onder het hoofdetablissement staan de sub B bedoelde etablissementen.

Toelichting ad a en b: De omvang van een en ander, alsook het te werk te stellen personeel kan nader worden vastgesteld in verband om het zoo ruim mogelijk te stellen, teneinde een niet te groot aantal zieken te moeten afwijzen. Er worde aan on- en minvermogende Europeanen en inlanders en daarmede gelijkgestelden, kostelooze behandeling verleend, voor zoover de ruimte het toelaat ook in de kliniek; ditzelfde gelde ook voor landsdienaren der laagste rangen. Alle andere personen zouden slechts tegen een vastgesteld en progressief werkend tarief moeten worden behandeld. Ook de verstrekking van geneesmiddelen zoude op gelijksoortige wijze kunnen geschieden, en tevens het maken van analysen. Ook zware zieken kunnen er uit de etablissementen heen worden gezonden.

De inrichtingen te Modjowarno zouden eenigszins als model kunnen dienen, waarbij het oprichten van paviljoens voor voorname inlandsche patienten zeer aanbevelenswaardig is.

Ad f. Niet aan elk der hoofd-etablissementen zouden alle deze opleidingscursussen behoeven te zijn verbonden; men zou in de beginne kunnen volstaan met één, waaraan eene school voor oogheelkundig personeel; één met eene cursus voor Inlandsche vroedvrouwen; één met een cursus voor helpsters en ziekenverpleegsters; twee met hetzelfde voor helpers, waarbij bepaald zou kunnen worden, dat zij, die zich wilden verbinden om later in 's Lands dienst te treden, geheel kosteloos worden opgeleid, en de anderen tegen een vastgesteld tarief, ook wat kost en inwoning betreft.

Ook diene in overweging te worden genomen de oprichting van een Instituut Pasteur en Parc Vaccinogêe te Malang of Kediri, in de vierde of vijfde afdeeling, om in de behoefte van de oostelijke helft van Java tegemoet te komen, wanneer de landskoepokinrichting te Batavia al te omvangrijk zou dreigen te worden.

II. Personeel en werkkring:

a. Aan het hoofd worde gesteld een geneeskundig hoofdambtenaar, die niet alleen directeur van de kliniek c. a. is, maar ook inspecteur van de etablissementen en ressorten, binnen zijn hoofdressort

---

FEUILLETON.

In de binnenlanden van Sumatra.

DOOR

E. Baron BINDER-KRIEGLSTEIN.

Uit de *Kreuzzeitung* vertaald door *L. J. v. d. B. v. R.*

Port Zwettenham.
Malakka Mei 1905.

Heden heb ik eindelijk gelegenheid mijn opstellen over Sumatra te voltooien, en nog wel een gedwongen gelegenheid: De Chineesche stoomboot, waarmede ik van Poelo Penang naar Singapore wilde reizen, is op twintig mijlen afstand van hier gestrand, en al mocht deze nog weer vlot komen, toch zal het dan zeker wel verscheidene dagen duren en zit ik intusschen in dezen afgelegen uithoek als 't ware vastgevroren. Daarom zou het zonde en jammer zijn, indien ik deze gelegenheid, om mijn reisavonturen te vervolgen, ongebruikt liet voorbijgaan.

Mijn verhaal uit het bivak Lam Teuba moest ik plotseling afbreken, doordat ik bericht kreeg, dat een zeegevecht onvermijdelijk was en dientengevolge heb ik acht dagen geleden Atjeh met een bezwaard hart verlaten. Een land als dat — een waar paradijs wat natuurschoon betreft — een Dorado voor de jagers — een Eden, vol romantiek en woestheid — een rassenstrijd, zooals men die hier aantreft, met zulke vreeselijke gevolgen — zal ik nergens meer zoo vinden. Er was daar in overdaad alles voorhanden, wat een avontuurlijke natuur als de mijne kan bevredigen; waarheen mijn goed gesternte mij dus ook nog moge leiden, altijd zal de herinnering bij mij levendig blijven aan Groot-Atjeh met zijn kleine bivaks, zijn trotsche bergen en zijn prachtigen plantengroei!

Ik werd, voor zoover ik mij herinneren kan, in mijn verhaal onderbroken op 't oogenblik, dat ik de olifantenjacht in Lam Teuba beschreef. Daags daarop hadden wij het buitenkansje een rhinoceros te schieten en stroopten wij hem den huid af, dien ik, goed opgeborgen, te Kota Radja moest achterlaten. Tevreden over den uitslag, marcheerden wij zes dagen daarna naar Seulimeum terug en volgden ditmaal een veel beloopen olifantenpad, dat zich langs den voet van een vulkaankegel van het Goudgebergte slingert. Van Seulimeum keerde ik voor drie dagen naar Kota Radja terug, hield daar mijn correspondentie bij, bezocht de publieke gebouwen, de kazernes, de kerken enz. en maakte mij gereed tot een tweede, grootere expeditie. Ditmaal kon ik geen officier medenemen, maar werd ik vergezeld door één Europeesch sergeant, tien inlandsche marechaussés en acht veroordeelden, die ik mede mocht nemen, zoover als ik wilde, alleen moest ik zorg dragen, dat wij, als de proviand uitgeput was, kampongs opzochten, en zoo mogelijk moest ik, na verloop van tien dagen terugkeeren of door inlanders bericht zenden waarheen ik mij begeven had.

Kapitein Geertsema Bekering, de kommandant van Seulimeum, gaf mij de beste kaart, die er van deze streken bestaat, welke echter voor het grootste gedeelte witte, nietszeggende open plekken aanwees; zijne jonge, bekoorlijke vrouw pakte mijn kisten vol met meel, rijst, gedroogd reeënvleesch, gezouten visch en allerlei andere levensmiddelen, om zes uur 's morgens kwamen de dokter en de kapitein der genie Jeanette Walen, die dezelfde richting uit moesten als ik, en reisden wij gezamelijk af.

Bekering had mij zijn excuses aangeboden, dat hij mij tot zijn leedwezen geen Duitschen sergeant kon medegeven, doch slechts een Hollander, maar hij hoopte, dat ook deze mij van dienst zou kunnen zijn. Daarop stelde hij zijn manschappen aan mij voor.

De onderofficier maakte een gunstigen indruk. Hij was ongeveer veertig jaar oud, klein, gezet, maar niettemin zeer bewegelijk, met een flinken knevel, blauwe oogen, die als kogels voortdurend rondrolden en had een echte kommandostem. Dit is het beeld van mijn braven sergeant Schahohins, die later nog twee andere expedities met mij mede maakte en zich deed kennen, niet alleen als een model onderofficier, maar ook als een fijngevoelig mensch.

Op een overheerlijken, helderen morgen begonnen wij den tocht. Ik was al wat gewoon geraakt aan het klimaat en gevoelde mij er thuis. Wij marcheerden eerst over den breeden, hoogen spoordijk, die ongeveer 15 kil. ver uitgebouwd is en later over de dammen naar het district Pedir zou leiden om Kota Radja met de lijn Padang—Tedji—Edi te verbinden. Dit werk is, voor zoover ik het beoordeelen kan, zeer ondoelmatig — de bogen te smal, de onderbouw te zwak, zoodat men nu reeds, vóór dat het gebruikt wordt, verzakkingen bespeurt. Men ziet hier dus ook alweder hoe verkeerd het is, dat de militaire administratie van Atjeh geen civiele ingenieurs wil gebruiken, en dergelijke werken alleen door genie-officieren laat uitvoeren, die, met den besten wil, toch niet de kunde en ondervinding van spoorweg-ingenieurs hebben.

Kapitein Walen, die bijna iederen dag drie uur te voet naar het eind van den dijk moest loopen en 's avonds langs denzelfden weg terugkeeren, vindt het zéér natuurlijk, dat men niet genoeg voortgang kan maken met den aanleg van den spoorlijn. Het ontbreekt immers op alle plaatsen aan geld, men bezuinigt overal op werkkrachten, zoodat een groot gedeelte der arbeiders altijd bezig is aan den dijk, die al lang gereed was, maar steeds weder onder water loopt. Men zorgde slechts voor een paar bruggen en bogen, terwijl er wel honderd noodig waren; men is zuinig op technische krachten, daardoor vordert het werk zóó langzaam, dat het zeker nog wel twee jaar zal duren, vóór dat de laatste 40 kil. tot aan Padang—Tedji gereed zijn. En dat voor den aanleg van een spoorlijn van 80 cM. breedte, die men met voldoende

gelegen. Hij zou op gezette tijden naar Batavia moeten rapporteeren over den gezondheidstoestand, de genomen maatregelen op hygienisch gebied, ook voorstellen doen, klachten en bezwaren overbrengen, voorzoover hij niet in staat of bevoegd is deze zelf op te lossen. In dergelijken geest als die van hoofdingenieurs, chefs der waterstaatsafdeelingen, zou zijne verhouding tegenover de hoofden van gewestelijk bestuur te regelen zijn. Dat zijn werkkring zeer veelzijdig en uitgebreid zal wezen, is begrijpelijk, waar hij natuurlijk het oppertoezicht zal hebben over al de onderdeelen van het werk, zelfs over leprozengestichten of in tijden van epidemie over speciale zieken-barakken; verder zoude ook bureau, archief en bibliotheek onder zijn beheer moeten staan.

Hij worde bijgestaan door de noodige Europeesche en Inlandsche geneesheeren, w. o., in verband met de opleidingsscholen, hetzij Europeesche specialiteiten moeten zijn voor gynaecologie, oogheelkunde, chirurgie, òf goede docenten, en onder deze laatsten zelfs ook Inlandsche, geschikt om het aanstaande geneeskundige hulppersoneel te onderrichten.

Ad c en e. Aan het hoofd der apotheek zou een pharmaceut moeten staan, die ook op chemicus gebied bekwaam genoeg is om de voor het levensmiddelenonderzoek telkens noodige analyses te doen. Het laboratorium zou ook dienstbaar kunnen worden gemaakt aan het onderzoek van inlandsche geneesmiddelen en vergiften.

Ad d. Met de zorg voor de instrumenten, het herstellen, slijpen en bewaren enz., ook van die der etablissementen, worde een ervaren mechanicus belast.

Ad f. De opleiding van inlandsche vroedvrouwen blijve grootendeels in handen van het Gouvernement zelf, terwijl aan de niet Gouvernementeel opgeleiden eerst dan veroorloofd zou moeten worden practijk uit te oefenen, wanneer zij aan hetzelfde examen hebben voldaan, als de van rijkswege opgeleiden. De Europeesche gynaecoloog, met het onderwijs belast, kan en zal partij kunnen trekken van de hulp van een doctor-djawa, die zich op dit vak meer speciaal heeft toegelegd. Er zouden meerdere cursussen moeten worden geopend zoowel voor Europeesche als voor Inlandsche vroedvrouwen. Wat dit laatste betreft, hebben de doctoren Bervoets en van Buuren, die met groote liefde en toewijding hun taak verrichten, reeds de beste ondervindingen opgedaan.

Met de opleiding van inlandsch hospitaalpersoneel, helpers en helpsters zou kunnen worden belast een bekwaam doctor-djawa of een Europeesch geneesheer, die het Maleisch goed machtig is, terwijl voor het Europeesche uitsluitend een Europeesch geneesheer behoorde te worden aangewezen. Dit onderwijs zoude moeten omvatten: kennis van verrichtingen in de ziekenzaal, oppassing van zieken, verstrekking van medicijnen, aanleggen en openen van verbanden, politioneele voorschriften op hygienisch gebied, maatregelen en handelingen bij het ontsmetten en het vaccineeren. Voorwaarde van toelating zij, behalve physieke geschiktheid: het bezit van een certificaat van met succes den cursus eener eerste of tweede klasse Gouvernements inlandsche school doorloopen te hebben; de leertijd zij niet langer dan één jaar. Den Inlanders zou men, na het behalen van een diploma, den titel van „Mantri obat", Mantri penjakit kunnen geven; hunne functie zou dan zijn die van verbandmeester(es) of ziekenvader (moeder), als zij niet naar buiten gaan. Hen te laten versuffen door perpetueelen dienst in en bij zieken zou geheel verkeerd zijn; tournees-maken frischt op en behoedt voor sleur en eenzijdigheid. De verpleger moet ook ambulant kunnen zijn. Het groote nut, dat het polyklinische werk van den geneesheer van zulke helpers heeft, werd door dr. Kohlbrugge, uit eigen ondervinding, duidelijk in de Locomotief van October 1904 uiteengezet.

Er bestaat thans reeds een cursus tot opleiding van Javaansche oogheelkundigen in de Preanger; er is dus op dat gebied al eenige ervaring verworven.

Zoude deze, alsook de reeds bestaande cursussen voor vroedvrouwen, niet kunnen worden verheven tot Gouvernementeele kweekplaatsen, door ze officieel te bestendigen en zoo noodig uit te breiden, ook al bevinden zij zich niet bij of in het Hoofd-etablissement of op de plaats, waar dit gevestigd zou zijn?

De specialisten van het Hoofd-etablissement zouden natuurlijk altijd beschikbaar moeten zijn voor alle plaatsen van het hoofdressort, telkens als hunne medewerking wordt verlangd of in dringende gevallen ingeroepen.

Ten slotte zou op het Hoofd-etablissement ook het gewone werk moeten plaats vinden als: prostituéeonderzoek, opmaking van visa reperta, behandeling van zieke gestraften der betrokken bestuursafdeeling, plus nog het geheele werk van een etablissement. Waar noodig, tot voorkoming van cumulatie, richte men echter op de hoofdplaats nog een afzonderlijk etablissement op, dat dan evengenoemde werkzaamheden op zich kan nemen.

(Wordt vervolgd).

Uit de Oost-Indische Mail.

Het denkbeeld, om in afwachting van de o.a door de *Javabode* beschreven wetswijziging, waardoor ook in Ned. Oost-Indië voogdijraden zullen worden ingesteld, het particulier initiatief te doen ingrijpen, begint in de *Locomotief* reeds vorm te krijgen. In een schets van den heer M. Vierhout, luidt 't plan als volgt: „Wij vormen een particulieren voogdijraad. De raad van justitie draagt aan dezen raad alle hier bedoelde voogdijen op, indien de wet dit toelaat.

Indien de wet dit niet toelaat en dus voortaan, evenals nu, particulieren tot voogd benoemd moeten worden, geeft de tot voogd benoemde particulier kennis van zijne benoeming aan den voogdijraad, onder overlegging van de hem door de weeskamer toegezonden stukken.

De voogdijraad plaatst de kinderen in gestichten of gezinnen en betaalt uit zijne kas de kosten der opvoeding.

Die kas wordt gevormd door contributiën van ingezetenen.

Door de hulp van het hoofd van plaatselijk bestuur ontvangt de voogdijraad eene lijst van de europeesche ingezetenen, die volgens de wet benoembaar zijn tot voogd in de hier bedoelde gevallen.

De voogdijraad slaat deze ingezetenen aan in eene maandelijksche contributie, die echter natuurlijk het karakter blijft dragen van vrijwillige bijdragen.

---

middelen en geoefend personeel in drie of vier maanden gereed had kunnen hebben!

Dit is wel een vingerwijzing voor de gebrekkigheid van het hollandsch systeem in Indië en wederom een sterk bewijs, hoe onvoldoende militaire elementen voor dergelijke werken zijn.

De landstreek, die wij doortrokken, heeft vier verschillende typen: In het zuiden zachte hooglanden met onafzienbare gele prairieën van alang alang (hoog gras), alles alluviale grond — dan meer naar het oosten sterk begroeide, leemachtige heuvels, wier roodachtige kleur gepaard aan het daarvan afvloeiende water een zekere graad van ijzergehalte doet vermoeden — in 't noorden de 1780 hooge vulkaan, de Goudberg, — en tegen het westen het 50 kil. lange Atjehdal met zijn breede rivieren en ontelbare beekjes, die op het steile Randgebergte ontspringen.

Hier, waar wij thans drie of vier kleine kampongs vinden, waar de zuidwesten winden de alang-alangvlakten doen golven, bevond zich nog slechts tien jaar geleden niets dan één enkel onmetelijk rijstveld — het werk van honderd duizenden menschen, die zeker met kolossale inspanning, gedurende vele, vele jaren, groote oerwouden in vruchtbare vlakten hadden herschapen en deze voorzien van waterleidingen. Thans na verloop van tien jaren, is het land tot zijn oorspronkelijken toestand teruggekeerd en niets anders dan een wildernis van prairie-gras, vermengd met prachtige tropische planten. Heden ten dage dreunt de grond daar wederom, evenals in de vóórhistorische tijden, van den tred der kudden wilde olifanten, die zich wrijven aan de cocospalmen, de eenige overblijfselen der vroegere beschaving, terwijl er nu hier en daar ook dorpen verrijzen, bevolkt door een dweepziek, Mahomedaansch, maar tevens voor beschaving volkomen vatbaar, zeer dapper menschenras. Op ons pad langs den spoorlijn ontdekken wij ook talrijke voetsporen van olifanten, zoodat wij tot de overtuiging komen, dat deze dieren het als wandelplaats gebruiken.

Na een marsch van twee uren, kwamen wij aan het bivak Lam-Tamat, dat telefonisch met Seulimeum verbonden is. Hier is de legerplaats van ongeveer 600 Chineesche spoorwegarbeiders, die bewaakt worden door een piket garnizoens-infanterie, meestal minder bruikbare menschen. Twee hollandsche opzichters — zoo half en half ingenieurs, wonen hier op zeer primitieve manier, en een hollandsch sergeant deelt hunne eenzaamheid. De barakken, waarin men de koelies herbergt, zijn samengesteld uit prairiegras en bamboestangen en al doen de opzichters ook nog zoo veel moeite om deze menschenstallen zoo zindelijk mogelijk te houden, het is er toch zóó smerig en er heerscht zulk een ondragelijke atmosfeer, dat ik het niet nalaten kan dit soort slavernij, zooals dat daar uitgeoefend wordt, zoo streng mogelijk te laken.

Men heeft nooit met de neger-slaven zóó omgesprongen, als men het met de Chineezen doet, want de Chinees is slechts gedurende drie jaar slaaf en wordt dan vrij, zoodat de zielverkoopers er volstrekt geen belang bij hebben hen sterk en gezond te doen blijven, maar veeleer om hen in dien korten tijd zooveel mogelijk af te beulen. Het gevolg is dan ook, dat zeer velen hunner in den loop van deze drie jaren sterven. Zoo'n geval deed zich ook thans voor: De dokter is hierheen gekomen om een lijkschouwing te doen, — geen gewone lijkschouwing, — want daarvoor behoeft geen Europeaan twee uur te loopen —, maar omdat er een Chinees plotseling en op geheimzinnige wijze is doodgebleven. De man was gisteren opeens, zonder verlof van den opzichter, van het werk weggegaan, en 's avonds niet in het bivak teruggekeerd. Heden morgen hadden de Atjehers zijn lijk in een boschje gevonden en dit den sergeant medegedeeld, die om den dokter telefoneerde, teneinde zekerheid te hebben, of de doode niet door de Atjehers vermoord was. Zooals ik later te weten kwam, was de man alleen ten gevolge van uitputting gestorven.

De dokter blijft hier achter en ik loop met Kapitein Walen nog een uur door, tot aan het laatste koeliebivak Margaroet. Hier begint de scheidingsdijk en moet de spoorlijn ongeveer 400 M. verhoogd worden. Eenige honderden koelies werken daar in het zweet van hun aanschijn — breken steenen los, dragen aarde in kleine mandjes naar een dam van 12 M. hoogte, en hier verlaat mij de kapitein nu ook om het werk te gaan opnemen; onze escorte verdeelt zich.

Wij zijn nog vier uur verwijderd van het dichtst-bijgelegen bivak en zullen nog voor een bergstroom komen. In een laagte ontdekken wij een klein moeras, waaruit wij onze veldflesschen vullen, en daar heb ik nu ook gelegenheid mijn sergeant wat nauwkeuriger op te nemen. Een pracht van een kerel met een knap gezicht, gewapend met een revolver, een korten sabel, een klewang, benevens een veldflesch en een stok, gekleed in een blauw, verschoten dril-uniform, linnen slobkousen en stofschoenen. Zóó staat hij daar met zijn pijpje in den mond, met rollende oogen — een schitterend figuur voor een avonturier. Ik tracht mijn Duitsch zoo onverstaanbaar mogelijk te spreken, in de hoop, dat hij mij dan in het Hollandsch zal antwoorden. En ja! op alles geeft hij mij een kort „zeker" ten antwoord, en ik gevoel mij verbazend trotsch, dat ik zoo slim ben een taal, die ik in het geheel niet ken, zoo uitstekend na te bootsen. Maar toch bleef de omgoocheling niet uit. Toen ik den braven Schahohis in mijn eigengemaakt Hollandsch den weg wilde aanduiden, dien wij moesten afleggen, en bij het eindigen van iederen volzin hem afvroeg: „hebt de mer wol verstahn?", deed hij eerst, alsof hij geen woord Duitsch verstond, om mij daarna ineens met een glimlach toe te voegen: „Ich habe nicht gewuszt dasz der herr Baron Deutsch spricht — ich kann es auch, weil ich jahrelang in Deutschland gearbeitet habe!"

„Tableau", zou ik zeggen, indien deze uitdrukking niet zoo afgezaagd was. Hij had mijn soit-disant Hollandsch voor Duitsch, en ik zijn Duitsch voor Hollandsch gehouden.

(Wordt vervolgd).

De door den raad van justitie benoemde voogden zullen echter verplicht zijn contributie te betalen.

Ook andere ingezetenen dan de, volgens de wet benoembare, zullen vrijwillig kunnen contribueeren, uit sympathie met de billijke regeling dat de last, die willekeurig op enkelen wordt gelegd over allen wordt verdeeld.

Wordt aan contributiën niet zooveel ontvangen dat de voogdijraad alle kosten kan dekken, dan zal deze de, door den raad van justitie benoemde voogden pondpondsgewijs aanslaan voor het ontbrekende bedrag per maand.

Met het voordurend toezicht op het gedrag van den pupil blijft de, oorspronkelijk door den raad van justitie benoemde voogd belast.

Een door den raad van justitie benoemde voogd moet zich tegenover den voogdijraad verbinden de bovengenoemde, te zijnen aanzien vast te stellen bepalingen te zullen nakomen. Wil hij dit niet dan laat de voogdijraad zich niet in met zijn pupil.»

De *Javabode* acht het plan practisch en uitvoerbaar, al heeft het blad er wel eenige bedenkingen tegen.

Waarom moeten b.v. alleen de europeesche ingezetenen, die volgens de wet benoembaar zijn, tot voogd in de hierbedoelde gevallen, de kas van den op te richten voogdijraad door contributies stijven en de anderen niet, vraagt het blad.

Niet een bedoelde categorie van ingezetenen, nog minder enkele willekeurig door de wet aangewezen personen, maar allen, d.i. de gemeenschap, hetzij staat of gemeente, is in deze de debiteur, meent ook de heer L. Smidt, die op klemmende wijze in de *Locomotief* zich uit:

En ook daarom blijven wij, met het oog op een radicale wegkapping van den misstand, veel meer gevoelen voor een algemeene petitie aan de regeering, ten einde te verkrijgen dat het mandaat der voogdijraden, die zullen worden ingevoerd, worde uitgebreid in dier voege, dat de werkkring, dien de heer Vierhout aan zijn plaatselijke colleges wenscht opte dragen, binnen het ressort van die raden worde gebracht.

Kennende de neiging der autoriteiten hier en elders, om slechts noode overtegaan tot herziening van het bestaande en wetende hoe moeilijk en tijdroovend het is, een pas veranderde wet opnieuw te doen wijzigen, gelooven wij dat het instellen van voogdijcommissies, gelijk men te Semarang beoogt, slechts kan leiden tot bestendiging van het euvel.

Eerst dan wanneer zou zijn gebleken, dat de regeering geen aanleiding heeft kunnen vinden om op ons denkbeeld in te gaan, zou, meenen wij, de tijd gekomen geacht kunnen worden om colleges te vormen, gelijk door den heer Vierhout voorgesteld, in afwachting van den tijd dat gemeenten en gewesten zich met de taak der weezen- en armverzorging zouden kunnen belasten.

En dan zou daarbij zeker, gelijk ook reeds in de *Loc.* is voorgesteld, een nuttig gebruik kunnen worden gemaakt van de niet hoog genoeg te waardeeren diensten van 't Leger des Heils.

Naar aanleiding van een, in de *Bintang Hindia* onder de *Maleische Pennekrassen* van den redacteur C.B., uitgesproken oordeel over de bestaande **opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren** in de wandeling genaamd *Sekola Menak*, waarin o. a. beweerd wordt »dat aan deze scholen (te Malang heeft hij zulks gezien) de leerlingen geen zedelijke opvoeding ontvangen en er niet gelet wordt op hun gedrag", doet het *Nieuws van den Dag van N.-I.* de vraag: of de leider van een gesubsidieerd regeeringsorgaan een blaam mag werpen op een school, waarop niet alleen het gouvernement, maar ook ieder inlandsch Hoofd terecht trotsch is?

Toen den 25 Nov. 1904 en 4 maanden later wederom door de regeering per circulaire gewezen werd op den plicht der ambtenaren om beter zorg te dragen voor den aanslag en de inning der **bedrijfsbelasting** heeft het *Bat. Nbl.* scherp protest aangeteekend tegen dien aandrang tot opdrijving; thans constateert de welvaartscommissie dat dit protest volkomen gewettigd was en het blad goed gezien heeft. Sub 4 toch van de voorstellen dezer commissie, met betrekking tot de bevordering van de vischteelt luidt: »den aanslag in de bedrijfsbelasting *met niet meerder gestrengheid* dan die in het patentrecht te doen plaats hebben, *met zoo nauwgezet mogelijke toepassing der bepalingen,* ongeacht vermeerdering of vermindering van het totaal.»

De welvaartscommissie constateert dus, dat de aanslag in de bedrijfsbelasting (natuurlijk ten gevolge der circulaires) met meerdere gestrengheid, dan die in het (voor Europeanen geldende) patentrecht geschiedt . . . .

Zij constateert indirect, dat daarbij de bepalingen niet zoo nauwgezet mogelijk worden toegepast, — want zij begrepen niet anders, dan dat er *coûte que coûte,* meer geld moet komen.

Zij constateert dit ten tweeden male door er op aan te dringen een aanslag te doen geschieden naar recht en billijkheid, ongeacht vermeerdering of vermindering van het totaal, m. a. w. ook dàn recht en billijkheid te betrachten *als de aanslag zou verminderen,* wat derhalve, naar de meening dier commissie, niet gebeurt. En daarom had het *Bat. Nbl.* ook volkomen recht verleden jaar te concludeeren: dat de gestie der regeering diep teleurstellend is; daar de *kleine luijden* het weder moeten ontgelden, nl. de kleine landsdienaren e. d. als bezuinigings-, de Javaan als belastingsobject.

De **veroordeeling wegens laster** van den heer *K. Wijbrands,* hoofdredacteur van het *Nieuws v. d. Dag v. N. I.* geeft ook aan het *Bat. Nbl.* van 6 Maart aanleiding tot gelijkluidende bewering als die van den veroordeelde zelf: dat de in uitzicht gestelde herziening en zelfs de afschaffing van het drukpersreglement hen geen stap verder zal brengen; het zijn de dwaze wetsbepalingen tegen hoon, laster en beleediging, die verdwijnen moeten. Het blad kan zich dan ook geheel vereenigen met het denkbeeld door den heer Wijbrands aan de hand gedaan: dat de Indische Journalistenkring een rekest zal richten aan de Tweede Kamer en er op aandringen, dat òf de invoering van het »nieuwe» strafwetboek bespoedigd worde, òf de minister van Koloniën worde uitgenoodigd om in elk geval de strafbepalingen op den laster door mildere en juistere te doen vervangen, bij wijze van een aanvullingswet.

JAVA.

Het 25-jarig bestaan van het Verzorgingsgesticht „Pamoeridan Wolanda", werd 10 Maart jl. feestelijk gevierd. *Midden Java* schrijft, naar aanleiding daarvan, dat dit gesticht, in 1881 door resident *van Baak* en eenige andere ingezetenen van Djokja opgericht, met het doel, om aan ouders, die op landelijke ondernemingen in deze residentie verblijf houden, de gelegenheid te geven, hun kinderen een niet duur en toch goed tehuis in de stad te verschaffen, om er de scholen te kunnen bezoeken.

Aan dit doel heeft het gesticht thans 25 jaren beantwoord, eerst op zeer bescheiden voet, allengs beter en thans kan men zeggen, dat deze inrichting zich in bloei verheugen mag. De bedoeling is steeds geweest: geen armhuis voor bedeelden er van te maken, maar een goed en tevens goedkoop tehuis te verschaffen aan schoolgaande kinderen van Europeanen op de landbouwondernemingen, om op deze wijze ook het schoolbezoek te bevorderen. Dat deze inrichting meer en meer wordt gewaardeerd, blijkt uit het toenemend aantal kinderen, dat thans reeds meer dan 50 bedraagt, die bijna allen de gouvernementsscholen bezoeken. De kinderen worden er goed verpleegd en liefderijk behandeld.

In de *Javabode* van 26 en 27 Febr. behandeld *Hugo:* **De politie op Java en hare reorganisatie.** Naar zijn oordeel is de politie op Java in geenen deele voor haar taak berekend en acht hij daarom het grootste gedeelte van de daaraan bestede sommen totaal weggegooid geld.

Alleen aan tractementen wordt, blijkens Stbl. no. 65 1897, aan het inlandsche personeel ruim een millioen gulden besteed, en dat voor een politie, die in bijna geen enkel opzicht voldoet, daar er geen durf, geen fut, geen initiatief, ja zelfs bijna niet het minste plichtsgevoel in 't grootst gedeelte van de leden van dit korps zit, omdat dit korps misbruikt wordt en er geen voldoende contrôle en oefening plaats heeft!

Schrijver geeft menigen nuttigen wenk om zonder veel meer uitgaven een goed geoefend politie-corps te vormen.

Vervanging door Amboineezen, die, na eene praktische opleiding te hebben genoten, die hen het noodige zelfvertrouwen schenkt, ook behoorlijk gekleed en gewapend in dienst worden gesteld met karabijn, met z. g. werkstakingspatronen.

Voor de oefening stelle men het geheele korps onder militair régime, alle politie wil hij onder één benaming gebracht zien.

Onder den titel: *»Ende desespereert nimmer»,* wijdt de *Sem. Ct.* van 27 Febr. eenige beschouwingen aan het **nieuwe landhuurreglement** voor de residentiën Soerakarta en Djokjakarta, dat bekrachtigd en in werking gesteld is en in *Staatsblad* 1906 nº. 93 is opgenomen. Het blad noemt dit product van wetgeving: een simpele wijziging van het oude reglement op de landhuur, eerbiedige handhaving van oude beginselen. Een kort overzicht van het nieuwe reglement laat het daarna volgen:

»De beslissing omtrent toelating tot de landhuur, of wel verzoeken daartoe te weigeren, opzegging der vergunning, berust bij het hoofd van gewestelijk bestuur in stede gelijk vroeger bij den G.G. Men heeft echter het recht van des residents beslissing in hooger beroep te komen bij den landvoogd.

Art. 5 zegt, dat de resident er zich voortaan niet meer van heeft te overtuigen, of de huurovereenkomsten aan zekere bepalingen voldoen, maar geeft hem de gevallen aan, waarin hij de bekrachtiging dier overeenkomsten *moet* weigeren.

Mochten landhuurders voorheen, de padi-cultuur drijven als wisselbouw of bijzaak, thans mogen zij haar ook als hoofdcultuur drijven.

Beheerders zijn voortaan niet meer vastgeschroefd aan hunne onderneming. Wie de nabijheid van Djocja's gezellige societeit verkiest boven eenzame opsluiting op zijn onderneming, kan zich vestigen buiten de grenzen van zijn land, mits binnen die van het gewest, na bekomen vergunning van den resident.

Art. 17, dat de bevoegdheid van het hoofd van gewestelijk bestuur regelt ten aanzien van de exploitatie der gronden, geeft in een bondiger gestelde redactie de bedoeling weer van het oude artikel 23. Het tracht bovendien de beperkende bepaling welke aan die bevoegdheid werd gesteld in de 2e alinea van het oude artikel, weer te geven in een gewijzigde redactie, welke o.i. nog niet volkomen duidelijk is.

Waar in het oude reglement de resident onder de beperkende bepaling »van in achtname der Javaansche instellingen en gebruiken, en het in 't bizonder vestigen van zijne aandacht op de schadeloosstelling, die de bevolking moet ontvangen voor de ruimere beschikking over de gronden, welke de ondernemer boven de opgezetenen zou kunnen hebben», de bevoegdheid verkrijgt, om *ter zake* van de exploitatie der ondernemingen, voor ieder afzonderlijk, een regeling vast te stellen, zegt het nieuwe reglement slechts dat hij »met inachtneming der Javaansche instellingen en gebruiken» een regeling kan vaststellen omtrent *de wijze* van exploitatie der gronden en verder een onderzoek kan instellen, omtrent het door den ondernemer toegepaste stelsel van exploitatie, en de belooning der opgezetenen voor hunnen arbeid op de ten behoeve van den huurder bebouwde gronden.

Het onderscheid tusschen een regeling vaststellen *ter zake* eener exploitatie en er een vaststellen omtrent *de wijze* van exploitatie, is met het oog op de te exploiteeren materie, namelijk huurgrond zoo gering, dat het aan ons onderscheidings-vermogen ontsnapt.

Uit beide redactiën concludeeren wij de bedoeling der regeering, om den residenten de bevoegdheid te verleenen, in grove trekken, wanneer overwegende redenen hun daartoe aanleiding geven, exploitatie-regelingen voor gehuurde gronden vast te stellen waarbij zij nimmer verder kunnen gaan, dan het vaststellen van bepalingen voor elke onderneming afzonderlijk, in zake grond- en waterverdeeling, duur van het vruchtgebruik van den grond en door wien (huurder of bevolking) en ten slotte in zake den omvang van den *verplichten* arbeid der bevolking op deze gronden, welken zij den huurder verschuldigd is, voor de pacht en bektie, die hij voor den aan haar in vruchtgebruik afgestanen, grond betaald heeft. Andere details der exploitatie moeten vallen *buiten* de regelingsbevoegdheid van den resident, daar verdere bemoeienis aan de vrijheid van beheer afbreuk zou doen.

Daar landhuurzaken onder particuliere zaken gerangschikt kunnen worden, is het goed gezien, om bij te nemen beslissingen, het aan partijen over te laten, of zij hierin het advies van een gemengde commissie verlangen, aan welk verlangen de resident *verplicht* is te voldoen.

Wenscht hij het gegeven advies van de commissie *niet* te volgen, dan staat hem dit vrij, doch moet hij de redenen dier afwijking mededeelen.

De artt. 17 en 18 van het nieuwe reglement schijnen ruimte te geven tot verschillende opvattingen omtrent de bevoegdheid van den resident om inlichtingen te eischen in zake het geldelijk beheer.

Art 17 staat hem toe een onderzoek in te stellen naar de belooningen der opgezetenen voor hunnen arbeid op den ten behoeve van den huurder bebouwden grond. Art. 18 zegt, dat de beheerder verplicht is alle opgaven en inlichtingen te verstrekken nopens de onderneming *geene betrekking hebbend op haar geldelijk beheer,* waaronder gerangschikt moet worden de belooning aan de opgezetenen enz.

De tegenstrijdigheid in deze artikelen is slechts schijn; zij verdwijnt wanneer men den aard van den arbeid der opgezetenen in aanmerking neemt.

Deze is volgens art. 17: »op de ten behoeve van den huurder bebouwden grond in verband met de ter plaatse gebruikelijke dagloonen."

Hier kan van geen anderen arbeid sprake zijn dan van verplichten arbeid, dat is het équivalent, dat de opgezetenen moeten geven aan den huurder voor de pacht en bektie, die hij betaalt voor de door de opgezetenen geoccupeerde gronden.

Deze arbeid kan nu wel in geld omgezet worden, maar hij behoort niet tot het geldelijk beheer der onderneming.

Wat het vaststellen betreft van eene regeling omtrent de wijze van exploitatie, in verband met het onderzoek, dat kan gehouden worden, of de opgezetenen voldoende beloond worden voor hunnen verplichten arbeid op den ten behoeve van den huurder bebouwden grond, stellen wij ons voor, dat de bevoegdheid van den resident zich niet verder kan uitstrekken dan tot het nagaan hoeveel arbeid besteed is geworden aan de cultuur van één oogst padi en één oogst polowidjo en de vergelijking daarvan met den *kosteloozen* arbeid, welken de huurder van de opgezetenen voor *zijn* cultuur eischt.

Deze heeft dus niet anders te vermelden dan de werkzaamheden, die hij zonder loon aan grondarbeid van de opgezetenen vraagt en de resident heeft niet anders te beslissen dan dat die werkzaamheden al dan niet billijk en evenredig zijn aan den arbeid besteed voor de oogsten der opgezetenen.

Deze zijn de voornaamste wijzigingen, welke het nieuwe van het oude reglement onderscheiden. De indruk, welken het op de landhuurders maakt, is tamelijk gunstig.

Ondanks het streven der regeering om aan de wenschen der landhuurders tegemoet te komen, heeft zij op één punt, het kardinale punt, dit nog niet kunnen doen. De kwestie der stabiliteit is voor de ondernemingen nog niet opgelost.

De wensch om zekerheid van bedrijf, zij is onvervuld gebleven.

Indien de sultan van Djocja medegegaan was met het ontwerp der regeering, zou artikel 5 een wijziging hebben ondergaan, welke de zoo zeer begeerde zekerheid van bedrijf had gewaarborgd. Eilacie, de vorst, voorgelicht door zijn vader, den resident, kon zich volgens geruchten met dat ontwerp niet vereenigen en de regeering, gebonden door een contract met den sultan, heeft de kardinale wijziging van het landhuurstelsel onder het loodje moeten leggen. Voorloopig, tot zich een gunstige gelegenheid voordoet, bijv. een persoonsverwisseling op den Djocjaschen troon.

Moge er al een dankbare stemming heerschen onder de Djocjasche landhuurders over de goede bedoeling der regeering, te ontkennen is 't niet, dat de berg een muis heeft gebaard.

De **Koorts-épidemie** op Madoera is, blijkens de laatste rapporten van den resident, wel ernstig genoeg om de aandacht der regeering er op te vestigen. Van 10 tot 20 Febr. kwamen in 't district *Se poeloe* 202 koortsgevallen met doodelijken afloop voor; het aantal zieken verminderde gelukkig van 1236 tot 759. Het *Bat. Nbld.* van 1 Maart protesteert ten sterkste tegen de wijze van handelen van bestuurswege in deze aangelegenheid en houdt vol, dat de regeering nog niet volledig is ingelicht, om niet te zeggen dat gepoogd wordt den toestand te

verbloemen. Over 't verloop der ziekte vóór den 10en Febr. is nog steeds niet voldoende licht verspreid; een bericht van den 19en luidde: dat er 700 menschen in 20 dagen tijds zijn gestorven; over de al of niet juistheid geen woord. Het bestuur is nu echter wakker geschud. Dat 't wakker blijve!

Een correspondent te Sidhoardjo van de *Locomotief* schrijft, dat de suikerfabrieken aldaar eindelijk hebben besloten om een **zieken-inrichting** tot stand te brengen, ten behoeve van hun inlandsch werkvolk, dank zij de ruime giften en toegezegde jaarlijksche bijdragen zal die inrichting spoedig verrijzen en is haar voortbestaan verzekerd.

Buitenbezittingen.

In de *Sumatra Post* wordt medegedeeld, dat *Tongkoe Hasan Oedin Perkasa Rachmat Sjah*, vorst van **Panei**, ter gelegenheid van een inspectietocht van den resident van Sum. Oostkust in zijn functiën geschorst en aan de regeering voor afzetting is voorgedragen.

Deze vorst was het type van de inlandsche potentaten, die eigen genot en luister als het opperste levensdoel najagen en bij wie de belangen van land en volk in 't geheel niet tellen. Hoewel nog betrekkelijk kort aan het bewind, en ook slechts »voorloopig« — de ned.-indische regeering had hem nog niet in zijn waardigheid bevestigd — is de paneische radja in dien tijd herhaaldelijk met het europeesch bestuur in conflict gekomen, als een gevolg van zijn tyraniek optreden, zegt het blad. Ook schijnt zijn houding tegenover de vertegenwoordigers van het ned.-indisch gezag bijzonder aanmatigend te zijn geweest. Herhaaldelijk waren hieromtrent reeds klachten ingekomen en de resident heeft gemeend, nu maar de knoop te moeten doorhakken.

De *Deli Ct.* van 7 Maart j.l. bevat een telegram uit Batavia: dat bij G. B. voor te afdeeling **Deli** geldmiddelen uit de algemeene kas zijn gescheiden en dat aan de afdeeling een subsidie van f 30.000 is toegekend, tot verbetering van den weg *Medan—Laboean.*

Een ordonnantie is vastgesteld, waarbij de voor de Buitenbezittingen vigeerende tarieven van uitvoerrecht voor boschproducten zijn gewijzigd en aangevuld in dien zin, dat voortaan van dat recht zullen zijn vrijgesteld: **getah pertja** en **caoutchouc**, uitmakende het product van ondernemingen tot den geregelden aanplant van getah pertja en caoutchouc leverende gewassen. Het *Bat. Nbd* licht de bedoeling derzer ordonnantie als volgt toe: zij wil geen belemmering in den weg leggen van de geregelde cultuur en bereiding van caoutchouc waarmede, vooral in de Buitenbezittingen, nog zooveel te doen is. Daar heeft de caoutchouc-cultuur nog een toekomst en het valt in de regeering te prijzen, dat zij voor dit belang het fiscale standpunt prijs geeft.

Uit **Zuid-Oost Borneo** kwamen gunstige berichten, alle kampongs aan de Boven Toehoep zijn weer bevolkt. Den 19en Febr. boden te *Poeroek Tjahoe* de bewoners van kampongs *Pohon Bakoe*, *Tawe Hoei* en *Kalon Njaring* benevens de schoonvader van *Semang Dalem* met 13 volgelingen hun onderwerping aan, zoodat diens bende nog slechts zou bestaan uit 9 mannen, benevens 10 vrouwen en kinderen.

Timor. De zending van *luitenant Rijnders* naar 't randgebergte *Fatoe Leo* heeft ten gevolge gehad de vrijwillige onderwerping der voortvluchtige bevolking uit na burige kampongs en inlevering van geweren, terwijl het lang gezochte *Manoebaitsche* hoofd *Pah Kooi* zich met zijn beide zonen bij hem aanmeldde. De gevluchte bevolking van *Fefnai* en de bende zijn nagenoeg geheel teruggekeerd.

Aan het rapport van den Chef van den Generalen staf, *generaal majoor G. J. van Kooten*, betreffende den algemeenen toestand in **Zuid- en Midden- Celebes** wordt het volgende ontleend:

In Zuid-Celebes was de toestand stationnair De toestand in de Posso-streek (**Midden - Celebes**) was bevredigend. De geringe militaire waarde onzer tegenstanders is bij de laatste troebelen in Midden-Celebes duidelijk gebleken.

Van veel gewicht wordt geacht, dat Opoe Tjaning en de overige hadatsleden van Loewoe zoo spoedig mogelijk in de Possostreek komen. De komst dezer hoofden zal veel bijdragen tot de verdere verzekering van ons gezag in die streek.

Verder wordt 't niet onwaarschijnlijk geacht dat de van Djaladja gevluchte Ambe Ma naar Midden-Celebes uitwijkt en daar onrust veroorzaakt. Hij heeft er veel invloed. De komst der hadatsleden zal echter vermoedelijk niet nalaten dien invloed te verminderen.

Over de houding der bevolking in Sigi wordt nog geklaagd. Wellicht zal hier nog eenige druk van militaire zijde noodig zijn.

Aan 't voienstaande werd nog het volgende toegevoegd ontleend aan het telegram van generaal van Kooten van 24 Febr.

»Achtte ik blijkens brief van 16 dezer No. 3 de toestand in Midden Celebes gunstig en met weinig troepen te beheerschen, in Zuid-Celebes is dit nog niet het geval; in Loewoe is het verzet wel gebroken, maar ernstige vervolging van Ambe Ma is noodig. De Mil. Commandant vertrekt morgen derwaarts om daaraan kracht te doen bijzetten, en tevens te streven dat van Paloppo communicatie verkregen wordt met het 6e bataljon en van de marechaussee en Timoreesche compagnie in meer noordelijke Toradjalanden.

De radja van Gowa acht ik weinig gevaarlijk; tot heden bepaalde hij er zich toe, zich stelselmatig te verschuilen zonder op verdediging, veel minder op offensieve handelingen bedacht te zijn. Meer aandacht eischen de handelingen van het bendehoofd La Sinrang en andere vijandige elementen in Adjataparang en Maserempoeloe.

In Mandar leverden de twee meest volgzame staatjes onder geringe pressie hun talrijke geweren in. Bij de actie in de overige Mandar staatjes is verzet niet uitgesloten: Bij het stellen van een eisch tot inlevering der geweren acht ik dat zelfs vrij zeker, maar bij den ondernemenden luitenant Gusdorf is de actie in goede handen. In Boni en Wadjo is de toestand gunstig en heeft de bevolking vertrouwen in het bestuur, zooals ook blijkt uit vrijwillige inlevering van geweren in den laatsten tijd.«

De *Deli-Ct.* van 6 Maart j.l. bracht omtrent **Celebes** het bericht mede dat de bivaks *Goa*, *Malakandji*, *Bonto Parang* en *Pakotto* worden opgeheven en andere militaire maatregelen onnoodig werden geacht. Voorts dat de generaal van Kooten 8 Maart naar Java zou terugkeeren en dat op Amboina de radja's van *Somleloe* en *Roemah Tiga* zich op genade of ongenade hebben overgegeven.

West-Indische Berichten.

Suriname. Vrijwel in tegenstelling met het meerendeel der surinaamsche bladen, bepleit *Onze West* in haar nummer van den 3en Maart l.l. de wenschelijkheid der oprichting eener modelhoeve voor Suriname, op grond van het door den gouvernements-veearts, den heer van der Schroeff uitgebracht verslag over den toestand en de werking der modelhoeve op Trinidad.

»De modelhoeve is noodig, dringend noodig zelfs«, schreef het blad en liet daarop volgen: »De toestand in Suriname is thans ongeveer zooals hij was op Trinidad bij de oprichting der modelhoeve in 1879. Het vee was ook daar sterk achteruitgegaan. De gansche veestapel verkeerde in een kwijnenden toestand. De lust tot fokken was gering. De melkprijs was abnormaal hoog, veel hooger nog dan thans in Suriname. Slachtvee werd nagenoeg uitsluitend van elders ingevoerd.

Hoe geheel anders is de toestand thans.

Door kruising met edele diersoorten, is een groot, sterk en rijk-melkgevend ras verkregen De prijzen van melk zijn met 4 pct verminderd. De lust tot veekweeken is toegenomen. De jaarlijksche verkoopingen van vee wordruk bezocht. De aanvraag overtreft geregeld het aanbod en de prijzen, die voor het vee van de modelhoeve bedongen worden bewijzen hoezeer men de goede eigenschappen daarvan weet te waardeeren. Op een apart eiland wordt op natuurweiden slachtvee gekweekt, om in dat opzicht onafhankelijk te worden van elders. Ook het paardenras op het eiland is veel verbeterd. En nog steeds breidt de modelhoeve haren nuttigen werkkring uit.«

Van de voordeelen eener modelhoeve voor de kolonie zal zeker wel een ieder zijn doordrongen. Maar het geldt hier de vraag of het aanbeveling verdient om naast eene particuliere modelhoeve die van de Moravische Broedergemeente op Beekhuizen, eene gouvernementsinstelling in het leven te roepen?

Aan eene beschrijving in *Onze West* gegeven van den werkkring van de vestiging op Beekhuizen viel te ontleenen, dat deze vrij wel viel in de lijn eener instelling van dien aard, door het gouvernement op te richten.

Het betoog van *Onze West* heeft ons dan ook niet kunnen overtuigen van de urgentie van den, door het bestuur voorgestelden maatregel.

»Wat vooral voor Suriname van belang zal zijn, is de opvoedende kracht, die van een dergelijke inrichting uitgaat,« schreef het blad.

Uitstekend; maar welke opvoedende kracht ging er al die jaren van Beekhuizen uit, terwijl dan toch dezelfde elementen aanwezig waren?

»Het schijnt dat er heel wat veehouders hier zijn, die niet eens inzien, welk een waarde aan de teelkeuze gehecht moet worden. Hoe anders te verklaren, dat op Beekhuizen sedert geruimen tijd fokstieren (o. a. een bekroond hollandsch rasdier) ter beschikking staan van belanghebbenden, zonder dat tot dusver van die gelegenheid, die met beide handen moest worden aangegrepen, noemenswaardig gebruik werd gemaakt,« schreef het blad.

Zal daarin, vragen wij, zoo maar plotseling verandering komen, wanneer niet Beekhuizen maar een gouvernements-modelhoeve de fokstieren ter beschikking van belanghebbenden stelt?

Er zijn er nu reeds, met name onder de Britsch-Indiërs. die de gelegenheid om aan goed fokmateriaal te komen niet onbenut laten voorbijgaan, maar Beekhuizen is voor velen niet bereikbaar. En voor dezen zou alleen een gouvernements-modelhoeve in de behoefte kunnen voorzien, door stationneering van fokstieren op verschillende punten der kolonie.

Per slot van rekening zou dus de kostbare inrichting eener gouvernements-modelhoeve alleen moeten strekken in de behoefte aan fok-materiaal in de districten te voorzien. Zou het niet wel zoo eenvoudig wezen, om daartoe geacclimateerd vee van Beekhuizen aan te schaffen?

Wij stellen hierbij voorop dat deze instelling blijft bestaan en er voordeel in ziet om naast het eigen belang ook het algemeene nut te dienen.

Waar het particulier initiatief hier reeds zoo werkzaam voorging, zonder nochthans bij de groote massa in te slaan, zijn onzes inziens de groote uitgaven en het risico aan de oprichting eener gouvernements-modelhoeve verbonden niet gerechtvaardigd.

Trekt Beekhuizen in dit opzicht terug, of bestaat hierop kans, dan verandert de zaak en zou voor het gouvernement het oogenblik gekomen zijn, om in te grijpen, en de taak, die genoemde instelling vrijwillig op zich nam, over te nemen.

Dat laat zich het best in de kolonie zelve beoordeelen, maar voorshands zien wij, met de ons ten dienste staande gegevens, de urgentie eener *gouvernements*-modelhoeve niet in.

De tijd is er onzes inziens niet naar om voor niet bepaald noodige zaken groote sommen te besteden. Het hospitaal van Republiek is onzes inziens een leerrijk voorbeeld. Ook dat werd eens noodig geoordeeld. Omstreeks 20 mille en meer zijn daaraan ten koste gelegd, terwijl het nimmer als zoodanig heeft dienst gedaan en nu wordt afgebroken om het bij het hospitaal te Paramaribo op te zetten.

Suriname moet en kan vooruit gebracht worden, maar wanneer daartoe alles van het gouvernement moet uitgaan en dat zich zelfs voor het karretje spant, dat al door het particulier initiatief in het rechte spoor werd getrokken, dan vreezen we dat op 'n gegeven dag het gouvernement tot de conclusie komen kon, dat het wel wat te veel hooi op zijn vork nam.

Curaçao. Het ontwerp der koloniale huishoudelijke begrooting van Curaçao voor het dienstjaar 1907 is bij den Kolonialen Raad ingediend.

De uitgaven werden op 860607 gld. de inkomsten op 508520 gld. geraamd, zoodat op een bijdrage ad 352087 gld. uit 's Rijks schatkist wordt gerekend.

Voordrachten op Indisch Gebied.

Door gebrek aan plaatsruimte moest in ons vorig Weekblad een korte weergave van de zoo sympathieke rede van *Mevrouw Bervoets* over het **zendingswerk te Modjowarno**, op 19 Maart j.l. in het Toussainthuis gehouden, achterwege blijven. Thans willen wij gaarne het een en ander, dat daarover in de jongste *Zendingsbode* door *B. C.* vermeld wordt, weergeven:

»De beschrijving van de kerk en schoolgebouwen moeten wij oversiaan om slechts even het Ziekenhuis binnen te treden. Uit Europeesch personeel moet voor ditmaal op den achtergrond blijven, ter wille van drie Javanen. Vooreerst de vroegere apotheker, thans evangelist *Pariman*. Deze is niet alleen een uitnemend ziekenverpleger, maar heeft ook bijzonder slag om het Evangelie tot 't hart van den Javaan te brengen. Tweemaal in de week wordt eene samenkomst gehouden met de inwonende zieken, maar iederen morgen een korte toespraak voor de polikliniek-patienten, zoowel Christenen als Mohammadanen. Tegen dien dienst bestaan wel eenige bezwaren. Iemand, die b. v. aan kiespijn lijdt of aan andere kwalen, is niet altijd gestemd om, voordat hij geholpen wordt, naar een toespraak te luisteren. Ook bestaat 't gevaar, dat de menschen daarin een soort van *ilmoe* gaan zien, die kracht geeft aan de uit te reiken medicijnen; maar toch wil men er niet van afzien. Pariman weet altijd pakkende beeldspraken te vinden, ook in zijne gesprekken met de patiënten. Zoo had hij eens een kwartier lang met groot geduld geluisterd naar de verhalen van een man over zijn ziekteen en al de materieele schade, die hij er door lijden zou. Daarp zeide P. eenvoudig: »Je hebt nu zoolang er over gepraat, hoe je ziek been weer zal kunnen loopen, maar denk er nu eens over na, hoe je ziel en je been samen moeten leeren loopen om den weg naar God te vinden, dan praat ik daar de volgende maal wel over.«

Aan een anderen patient vroeg hij: »weet ge nu wel wie u genezen heeft?«

»Wel zeker« antwoordde de man, »mijnheer de dokter en Toehan Allah (de Heere God.)« Ja, maar wie van die beiden is de machtigste?« »Beiden zijn precies even machtig« was het antwoord.

Pariman trachtte hem nu duidelijk te maken hoe God alleen de kracht tot kennis geeft aan den dokter, evenals de landman wel de rijst kan planten, maar God den wasdom moet geven.

Een ander persoon van gewicht is *Maridin*, de apotheker. Ook deze heeft veel geduld noodig. Krijgt b. v. een nieuwe patiënt zes poeders mee, dan wordt hem uitgelegd: »Ge moet die één voor één gebruiken, de eerste als de zon opgaat, de tweede als zij hoog aan den hemel staat, de derde als zij ondergaat.« »Ja, maar hoe moet ik ze gebruiken, met of zonder 't papier? ('t Is wel voorgekomen, dat iemand de poeder wegwierp en alleen 't papier opat). Soms lijkt 't veiliger den man eerst een poeder te doen innemen. In plaats van daarna naar huis te gaan, blijft hij soms rustig zitten. Wat verlangt ge nog? vraagt de apotheker. »Ik wil nog wat water meenemen, want 't water van mijnheer maakt zeker de medicijn krachtiger.«

De derde, met wien wij kennis maken, is *Tabri*. Hij kwam met een ziek been en moest lang onder behandeling blijven. Hij was toen nog een knaap en zag met verbazing naar de school, waar zooveel kinderen heengingen, ook meisjes. Dit laatste vooral was hem nieuw. Hij vroeg ook de school te mogen bezoeken en liep haar geheel door. Later kwam hij op catechisatie, werd gedoopt en vroeg, of hij in 't ziekenhuis mocht blijven; dit werd hem toegestaan. Hij moet nu de namen der patienten opschrijven en allerlei andere werkzaamheden verrichten. Hij rustte niet voor zijn zusje ook op school kwam en zij in een Christengezin te Modjawarno werd ondergebracht.

De patienten, die naar hun desa's terugkeeren, hebben veel te vertellen van al 't wonderlijke, dat zij ondervonden hebben.

Dagelijks wordt een 170 pond rijst in 't ziekenhuis verbruikt en de patiënten, die dieet moeten houden vinden, al krijgen zij nog zooveel ander en duurder levensmiddelen, dat zij niet gegeten hebben, als zij geen rijst kregen.

't Streven van den geneesheer-directeur en zijn helpers is: te maken, dat de Javanen zich in 't ziekenhuis thuis gevoelen. Soms komt op een eigenaardige wijze aan 't licht, dat dit doel bereikt is. Zoo vond Mevr. Bervoets eens tot hare verbazing een vrouw op een bed in de mannenzaal. De patient, die er op gelegen had, ontving bezoek van zijne vrouw, die daarvoor uren geloopen en zich ook een weinig bezeerd had. Hij vond 't heel natuurlijk,

dat zijne vrouw op 't bed ging liggen en hij er naast hurkte op den grond. Dat hiertegen uit een oogpunt van reinheid en antisepsis bezwaar kon bestaan, trachtte zij voorloopig maar niet aan te toonen.

Ook een voornaam onderdeel van 't werk, waarbij mevr. Bervoets lang stilstond, is de opleiding van Javaansche meisjes tot verpleegsters en vroedvrouwen. Tengevolge van den invloed van het Christendom huwen de meisjes niet meer als kinderen, maar eerst tusschen haar 16de en 20ste jaar, waardoor 't nu minder moeilijk is dan vroeger om meisjes te vinden, die zich aan 't werk willen geven. Zij vinden een gezellig tehuis in de bijgebouwen van de dokterswoning.

Mevr. Bervoets moest zich beperken en verwees voor een ander, zeer belangrijk onderdeel van den arbeid te Modjawarno naar het artikel van dr. Bervoets: *De melaatschen op Java*, voorkomende in het Zendings-Jaarboekje (nog steeds verkrijgbaar ad 30 cents).

Algemeen was de indruk, dat het werk onder de Javanen, door al de bijzonderheden uit 't dagelijksch leven meegedeeld, den hoorders nader was gebracht.

De lezing door den heer *W. O. J. Nieuwenkamp* over zijn **reis door Bali**, op Vrijdag 23 Maart gehouden in de zaal Heerengracht 13 den Haag, voor de leden van den Kunstkring en van „Oost en West" beide, was, zeker ten gevolge van de gure sneeuwbuien, niet zóó goed bezocht, als te verwachten ware, nu de zeldzame gelegenheid zich voordeed om over een der schoonste deelen van Ned.-Indië eens het oordeel van een enthousiast kunstenaar te hooren. Deze Hollandsche teekenaar roemt hoogelijk de kunstvaardigheid en den goeden smaak der Baliërs, wier arbeid hem menigmaal den uitroep ontlokte: dat zijn nog eens artiesten! Het was een genot hem van zijn warme bewondering op velerlei gebied te hooren getuigen. Het eenige, dat wij op de voordracht af te dingen zouden hebben, is, dat hij daarbij nu en dan het voor Europeesche begrippen komische element uit de zeden en gewoonten van dit toch zoo hoogstaande volk wat te veel naar voren haalde. Overigens zijn wij het volkomen eens met *G.*, die in de kunstrubriek van *Het Vaderland* opmerkte:

„Zoo iets er toe kan bijdragen om de belangstelling van niet-Indische Hollanders voor Indië op te wekken, dan zijn het zeker deze teekeningen van den heer Nieuwenkamp, dan is het meer nog het boek, dat hij uitgeeft, waarin de reproducties van alle teekeningen met een beschrijvenden tekst worden gegeven.

Niet slechts de uiterlijke gesteldheid van het land, maar ook in zeer uitvoerige architectuurteekeningen van gesculpteerde deuren, portieken, e. a., maar ook in het geestesleven dezer Balineezen wordt men door kernachtige teekeningen naar op wit katoen geschilderde godenbeelden, sagen en natuurvisies, binnengeleid. En om eens een eenvoudig voorbeeld te noemen, wordt het te kort der photografie hier glorieus aangetoond in een paar rijstvelden, waarvan men, met zijn door dammetjes omgeven terreinen om ze onder water te houden, vóór dezen zich nooit een zuiver denkbeeld had kunnen vormen. Evenzoo is het met het ornament, is het met de van de markt komende menschen, wier gecadanceerde, danspas-achtige gang, zeer opmerkelijk is voor menschen, die tamelijk groote vrachten op het hoofd dragen.

Alles is beknopt, eenvoudig en zakelijk geteekend, dikwijls zeer knap, zeer habile, vooral in het decoratieve, maar altijd, dunkt ons, nauwkeurig en trouw.

Van de batik's, ikat- en andere weefsels is, om de vorstelijke aan de Italiaansche renaissance herinnerende praal, waar op 'n batik, door middel van lijm, rijke motieven van zuiver bladgoud met de hand gedrukt waren, hoogst interessant."

Over de prachtige zijden doeken, die aan beide zijden langs de wanden der zaal waren opgehangen, van den sierlijken metaalarbeid, het houtsnij- en vlecht- en ander handwerk der Balineesche mannen en vrouwen op twee tafels tentoongesteld, wist spreker, die een en ander, terwijl de makers het nog onderhanden hadden van nabij heeft kunnen bestudeeren, véél belangrijks mee te deelen.

Naar wij met ingenomenheid hoorden, zal de heer Nieuwenkamp, vóórdat hij eerstdaags weer naar Bali vertrekt, deze zelfde voordracht ook voor de leden van *Arti et Industriae* hier houden.

De bespreking van het belangrijke onderwerp: **De Godsdienst op Java** door professor *A. W. Nieuwenhuis* Dinsdag 27 Maart j.l. in een algemeene vergadering van het Indisch Genootschap ingeleid, kan hier ook niet uitvoerig worden weergegeven. Alle belangstellenden gaarne verwijzend naar de brochure, die er van zal verschijnen, moeten wij thans volstaan met de volgende aanhaling der conclusies, waartoe spreker gekomen is:

1o. de godsdienst der Javanen bestaat uit een groot deel van hun adat, meer of minder gewijzigd door de inzettingen van den Islam;

2o. door onbekendheid met den Islam der schriftgeleerden, gevoelen zich de Javanen des ondanks oprechte Mohammedanen;

3o. hun geloof beheerscht hunne opvattingen en handelwijzen veel sterker dan dat in hooger ontwikkelde samenlevingen geschiedt;

4o. daar de Javaan ook bij den landbouw door zijn animistische natuuropvatting wordt geleid, vormt op oeconomisch gebied zijn godsdienst een groot beletsel voor een vooruitgang in cultuurwijzen die op Europeesche beginselen en wetenschap berusten moet;

5o op politiek gebied staan de Javanen, ondanks hun animistisch geloof, door hunne overtuiging Moslim te zijn, tegenover hunne kettersche overheerschers, wat eene verklaring geeft voor hunne godsdienstige woelingen, die dikwijls aan ontevredenheid over politieke of oeconomische misstanden hun ontstaan te danken hebben.

Toch kunnen wij niet nalaten hier de opmerking weer te geven, door *Mr. J. H. Abendanon* naar aanleiding daarvan geuit, die ons, als zeer juist gevoeld, getroffen heeft:

„Bij den inlander is het gemoedsleven zeer sterk ontwikkeld, maar men mag niet zeggen, dat zijn welvaart daardoor belemmerd wordt. De inlander heeft altijd de vrees, dat de hem aanbevolen maatregelen niet vrij zijn van bedoelingen te zijnen nadeele. Hij vertrouwt den Europeaan niet, die het standpunt van overheerscher nooit heeft losgelaten; de Europeaan heeft steeds den inlander willen doen gevoelen, dat deze minderwaardig was dan hij, terwijl het in de werkelijkheid vaak andersom is. Brengt de Europeaan den inlander zijn gemoedsleven, zijn intellect, boezemt hij hem vertrouwen in, dan zullen de toestanden heel wat verbeteren; men vergete niet, hoe sterk hun intuïtie is ontwikkeld en welk een diep ernstigen geest er in den Javaan sluimert, die slechts opgewekt behoeft te worden om hem tot hooger peil te brengen. Wat hij werkelijk in zijn belang gelooft, aanvaardt de inlander wel. Moge de vrucht van deze rede zijn, dat de Nederlanders meer gaan gevoelen voor den inlander, dan zal deze vanzelf op hooger peil komen."

Voor een stampvolle zaal, zóó vol, dat politie den toegang voor het publiek moest afzetten, sprak j. l. Maandagavond te Amsterdam *ds. H. H. Zaalberg* over **de Protestantsche Vereeniging tot verpleging van melaatschen in Suriname**. De inleider schetste hoe naast het Roomsch Katholieke asyl een protestantsch gesticht in het leven werd geroepen en hoe dit op bescheiden voet het ontzettende leed tracht te verzachten. Met het oog op de beschikbare middelen blijft het echter een onderneming op kleine schaal. Wil ook het protestantsch asyl op afdoende wijze hulp blijven bieden, dan zal steun hoogst noodig zijn.

Zuster Philippine, die zes jaar in „Bethesda", het protestantsch gasthuis, een complex van zes kleine gebouwtjes, werkzaam was, vertelde in eenvoudige, maar pakkende bewoordingen van haar arbeid onder de melaatschen, van de dankbaarheid dier ongelukkigen voor de verpleging der zusters, van het onbeschrijfelijke leed der ziekte. Voorts deelde zij mede hoe in Duitschland en Amerika metter daad belangstelling in de melaatschenverpleging werd getoond door het schenken van hulpmiddelen en verbandstoffen.

Een groote reeks lichtbeelden verduidelijkte het gesprokene woord.

Algemeene Berichten.

Opstand op Bali. Blijkens een van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch Indië ontvangen telegram heeft op Bali een bende Bangliërs, in verband met een hangend grensgeschil, een inval gedaan in het landschap Karang Asem.

Laat ons hopen, dat dit draadbericht geen politieke beteekenis, doch slechts een van plaatselijken aard moge hebben, zooals ook de redactie van het *Vaderland* aanteekende, met de woorden:

„Grensgeschillen tusschen de rijkjes op Bali geven herhaaldelijk aanleiding tot invallen van grootere of kleinere benden op naburig gebied, die dan soms wel het sneuvelen van enkele personen tot gevolg hebben, echter veelal zich beperken tot veediefstal of het vernielen van een waterleiding. En zoo kan ook een inval van lieden uit Bangli op gebied van het naburige Karang Asem, hebben plaats gehad, in verband met de vaststelling der grenzen, waaraan door ons bestuur krachtig wordt gearbeid en invloed ten goede uitgeoefend."

Overeenkomst met de N.I. Telefoon-Mpij. te Batavia. Blijkens het afdeelingsonderzoek van het wetsontwerp tot bekrachtiging eener overeenkomst met de N.-I. Telefoon-Mpij. te Batavia en tot aanleg van een gouvernementstelefoonlijn te Batavia, Semarang en Soerabaja, tot aanvulling en wijziging voor de N.-I. Begrooting voor 1906, verklaarden o. a. verscheidene leden, die zich overigens wel met het voorstel konden vereenigen, nadrukkelijk, dat zij niet geacht wilden worden de in de M. v. T. uitgedrukte meening te onderschrijven: dat telefonie in Ned.-Indië en wel in de eerste plaats op Java, in haar geheel, derhalve niet alleen de intercommunale (interlocale), maar ook de locale, tot een tak van Staatszorg moet worden gemaakt.

De in verband daarmede verkondigde stelling, dat in Indië een krachtige ontwikkeling van de telefonie slechts te wachten is, wanneer de genoemde twee onderdeelen in de hand van het Gouvernement zijn, werd door hen, voor het minst genomen, onbewezen geacht.

Vele andere leden daarentegen verklaarden zich ten volle te vereenigen met de in de M. v. T. ontwikkelde denkbeelden. Met de lofspraak op de wijze, waarop thans in het telefoonverkeer wordt voorzien, konden zij niet instemmen.

Algemeen was men van oordeel, dat de taak, welke de Staat op zich wenscht te nemen, niet licht zal zijn. Van verschillende zijden werd met nadruk het verlangen uitgesproken, dat het nieuwe Staatsbedrijf in commercieelen zin zal worden beheerd.

Met betrekking tot de thans ter goedkeuring aangeboden overeenkomst met de N.-I Telefoon-Mij. werd door verscheidene leden twijfel uitgesproken, of de bij de M. v. T. verstrekte cijfers wel een juisten maatstaf kunnen geven voor de beoordeeling van de waarde van het bedrijf der Maatschappij.

Vele andere leden oordeelden dat, uit de verschafte gegevens genoegzaam blijkt, dat een behoorlijke rentabiliteit van het bedrijf als verzekerd mag worden beschouwd.

Gevraagd werd: waarom de Regeering de zich thans voordoende gelegenheid niet heeft aangegrepen ook het locale telefoonnet in de afd. Buitenzorg van de N.-I. Telefoon-Mij. over te nemen?

Vrij algemeen beaamde men, dat het wenschelijk ware geweest, indien de overneming van de bezittingen der N.-I. Telefoon-Mij. gepaard had kunnen gaan met de naasting van die der Intercommunale Telefoon-Mij. te Batavia.

Verscheidene leden hadden den indruk verkregen, dat de in den laatsten tijd door de Regeering ten opzichte van de Maatschappij gevoerde politiek niet in allen deele den toetst eener nauwgezette critiek kan doorstaan. Zij hadden hier met name het oog op hetgeen is geschied met betrekking tot de uitoefening van den phonogrammendienst.

Men stelde prijs op nauwkeurige inlichtingen hieromtrent.

Nieuwe Indische stoomvaartlijn. Op de werf der Kon. Maatsch. „De Schelde" te Vlissingen is men onlangs begonnen met het leggen der kiel voor het stoomschip „*Tjikini*", dat gebouwd moet worden voor de Java—China—Japan-lijn.

Gouvernements-koffieoogst op Java. Blijkens een telegram van den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië van 2 April wordt de Gouvernements-koffieoogst op Java voor dit jaar thans weder geraamd op 123.000 pikols.

Onaandoenlijk Moederland. Naar aanleiding van het ingezonden stuk van A. L. C. onder dezen titel in ons blad, schrijft het nieuwe tijdschrift *Nationaal Weekblad „Hollandia Regenerata"* van 23 Maart j l.: „Het beklag schijnt ons niet ongegrond. Wij althans hopen op den duur steeds meer blijk te geven, niet in deze beschuldiging te kunnen worden opgenomen."

Moge dit het verblijdend naaste-toekomstbeeld zijn van een *Herboren Holland*!

Britsch-Indische Begrootings-cijfers. De begrooting van Engelsch-Indië over 1905—1906 wijst aan inkomsten een bedrag aan van 1.081.190.000 gulden, en aan uitgaven een bedrag van 1.070.262.000 gulden. Dat spoedig ook voor *Nederlandsch*-Indië, de gulden tijd moge aanbreken, dat het door het sluiten van eigen leeningen over dergelijke sommen beschikken kan, tot ontwikkeling van eigen en tegelijk ook anderer welvaart!

Justitie en Clementie. Het blad *Suriname* had het beweren van *Het Vaderland* weersproken, dat in Suriname misdrijven worden berecht, zonder dat aan beklaagden een raadsman is toegevoegd.

Thans schrijft eerstgenoemd blad:

„Hoe vergisten wij ons echter!

„Zaterdag jl. stond voor het Hof van Justitie iemand terecht, verdacht van gouddiefstal.

De eisch van het O. M. was, nadat de beklaagde, gebrekkig ontwikkeld, zich, hulpeloos en hopeloos, in eigen verklaringen had verstrikt: 5 jaar gevangenisstraf.

„Geen raadsman, die hem de hand bood, geen die clementie bepleitte.

„Wij wenschen den rechtsgrond, waarop dit mogelijk was, niet te onderzoeken. Het zal wel volmaakt in orde geweest zijn.

„Maar desniettemin vragen wij: of er geen ruimte was om de hartelooze, doode letter der wet, een geest van menschelijkheid in te blazen?"

Revolutie in Venezuela. Via New-York wordt uit Willemstad gemeld, dat de toestand in Venezuela niet meer houdbaar geacht wordt. De dictator, president Castro, heeft alle industrieën tot zich getrokken en den prijs der producten verhoogd naar eigen ingeving; vandaar dat alle klassen der bevolking zeer verarmd zijn. Castro behoudt zijn positie door met uiterste gestrengheid op te treden. Verleden week werden 5 doodvonnissen voltrokken en meerdere wachten.

Echter, meent de correspondent van de *Herald*, kan een revolutie niet lang meer uitblijven en zijn overal in het land duidelijk waarneembare kenteekenen aanwezig, die den naderenden val van Castro schijnen te voorspellen.

Van Vreemde Koloniën.

Van de duitsche Schutzgebiete. De duitsche koloniën zullen dus nog een poosje moeten wachten voordat de vertegenwoordiging hunner belangen in het moederland aan een zelfstandig departement zullen worden toevertrouwd, nu de Commissie uit den Rijksdag de oprichting van zulk een departement heeft afgestemd.

Of dat aan de ontwikkeling dier koloniën bevorderlijk kan zijn? De jongste voorvallen in den duitschen Rijksdag bij de behandeling der koloniale begrooting, waarbij het tipje van den sluier werd opgelicht, waarachter allerhande zaken werden afgespeeld, die wezen op de innerlijke rotheid van tot zelfs het hoogste bestuurspersoneel in de duitsche koloniën, doen ons geen hoogen dunk geven van het besef van de verantwoordelijkheid, welke de directeur der koloniale afdeeling van het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn zoo tegenover de koloniën als tegenover het moederland draagt.

Tengevolge van de ongecontroleerde wederrechtelijke of anderszins onverantwoordelijke handelingen der duitsche bestuurders, gist het in bijna alle duitsche koloniën, al bepaalde het algemeen verzet zich tot twee of het grootste deel van twee der door haren omvang belangrijkste koloniën — Oost en Zuidwest Afrika.

In Oost-Afrika schijnt de rust in het Zuiden tant soit peu te zijn hersteld, en in de kolonie gaan nu

stemmen op om naar het voorbeeld der Engelschen in Natal onlangs, de bezittingen der onderworpen opstandelingen te confisqueeren.

Van het plan om deze lieden te dwingen tot den arbeid b.v. aan den, in aanleg zijnden spoorweg schijnt te zijn afgezien, nu aan de firma Holtzmann vergunning is verleend om voor dien aanleg 2000 chineesche koelies aan te werven en dezen daaraan te werk te stellen.

Zuidwest-Afrika krijgt eindelijk zijn lang verbeiden spoorweg in het Zuiden. Evenals indertijd onder het bestuur van von Richthofen als Kolonial Director, de lijn Swakopmund—Windhoek werd aangelegd om een opstand te kunnen dempen, is ook thans de Rijksdag bereid bevonden het crediet te bewilligen voor den spoorweg in het Zuiden, omdat anders de hoop nagenoeg is uitgesloten om de Bondelzwarts en Hottentotten daar tot rede te brengen, wegens de groote bezwaren aan den aanvoer van proviand en dergelijke voor de in het veld staande colonnes verbonden. Was het in het eerste geval Hendrik Witbooi, die de kolonie middellijk aan een spoorweg hielp, nu is het Morenga, die het Zuiden der kolonie door het stoomros doet ontsluiten.

Hadde men te Berlijn meer ooren gehad naar het pleit van koloniale zijde voor spoorwegen en nog eens spoorwegen in de kolonie, vele millioenen zouden thans bespaard gebleven zijn.

Manoeuvre lessen. Van 12 tot 20 December ll. hebben in Tongkin in het Delta-gebied, vrijwel overeenkomende met de manoeuvre-terreinen op Java in de lage kuststrook, groote manoeuvres plaats gehad.

De lessen daaruit geput waren de volgende:

Ter vervanging van dragers in de gevechtstreinen werd gebruik gemaakt van door manschappen getrokken wagentjes, die elk 300 kilogrammen gemakkelijk konden vervoeren, waartoe twee man noodig zijn om te trekken. De wagentjes, veel solieder dan de riksjas gebouwd, voldeden goed.

Muskietennetten werden beproefd en het meest doelmatig werd een net bevonden van tulle en calico, dat in het midden opgehangen wordt.

Het gebruik van veld-artillerie werd door het terrein niet belemmerd.

De overgangen werden in dit doorsneden terrein met succes bewerkstelligd door de hulp der genietroepen. Vier wijzen werden gevolgd: door draagbare vlotten getrokken door stoomsloepen bij breede rivier-overgangen of lange watertochten, door sampans, bamboevlotten of noodbruggen.

Men maakte zich van bestuurswege eenigszins ongerust over de houding, door de bevolking aan te nemen, die juist door watersnood zwaar beproefd was. Die zorg bleek ijdel. De verhouding tusschen de bevolking en de manoeuvreerende troepen liet niets te wenschen.

Veeteelt in Siam. Koning Tsjulalongkorn vergeve ons dat wij zijn rijk in deze rubriek even inlasschen, om op een voor de omringende koloniën goed voorbeeld in zijn land te wijzen.

De *Siam Observer* meldt: dat een stoeterij is opgericht te Bang Pong aan den spoorweg naar Petsjaboeri. Een terrein ter grootte van 1000 acres, ongeveer 530 bouws, is daartoe aangewezen en zal worden geïrrigeerd, om voldoende voedsel te verschaffen voor de dieren. Eenige hengsten en goede arabische merries worden ingevoerd. Al het mogelijke zal worden gedaan om de onderneming te doen slagen.

Verder zal er een modelhoeve voor rundvee en een voor schapen komen. In de maand September a.s. worden een aantal eerste-klasse Hereford- en Shorthorn-stieren uit Engeland te Bangkok verwacht.

De heer Augagneur op Madagaskar. De socialistische burgemeester van Lyon, de heer Augagneur, die generaal Gallieni als gouverneur-generaal opvolgde te Tananarive, heeft het nu pas aan den stok gekregen met de kolonisten.

Het groote eiland heeft bij de Franschen afgedaan als landbouw-kolonie, en wordt door velen nog beschouwd als een toekomstig goudland bij uitnemendheid beschouwd, dat den Rand in Transvaal al spoedig zou overvleugelen. Reeds was het ten vorigen jare een „rush" van belang van avonturiers en heusche, ernstige mijnmannen naar Madagaskar, en ter londensche beurs en elders gingen de actiën van gefingeerde maatschappijen veelal reeds als gesmeerd, toen op eens het „halte-là"! der fransche regeering aan al die heerlijkheid een einde maakte. De papiertjes werden zoo hemelhoog geprezen en zoo grif verhandeld, dat er wel iets aan scheen te zijn van het algemeen gerucht, dat Madagaskar onuitputtelijke rijkdommen aan het edelst metaal zou bezitten, dacht men in het Pavillon de Flore te Parijs, waar de, nu afgetreden minister van koloniën Clémentel een mijnwet voor Madagaskar deed in elkaar zetten, waarbij voor de koloniale kas een meer dan billijk aandeel van het uitbuitend kapitaal werd bedongen. Wijzigingen schijnen evenwel niet uitgesloten te zijn, alleen op één punt blijkt de heer Augagneur niet van toegeven te willen weten, en dat is nopens de billijkheid zijns inziens om ook aan de inboorlingen het recht toe te kennen, onder de, daarvoor in het algemeen gestelde voorwaarden, om naar goud of andere delfstoffen te graven.

De Europeesche ondernemers vreezen dat ze nu heelemaal geen werkvolk zullen kunnen krijgen, daar de weinig tot werken geneigde Malgassen nu in de eerste plaats door tusschenkomst der inlandsche hoofden en ambtenaren voor den Inlandschen ondernemer aan den arbeid zullen gaan. Voorts wordt gevreesd voor roofbouw en een heel leger van bezwaren te voorschijn gehaald, welke echter op het pantser van den hoogsten bestuursambtenaar afstuiten, die ten deze zijn wil zal weten door te drijven, ten bate van den Malgas.

Een argument ten voordeele van den, door den heer Augagneur beoogden maatregel, dat wij wel de moeite waard achten te worden gehoord, vonden wij in een artikel van den heer J. Moret in de *Depêche Coloniale*:

„Vergeten wij niet dat de meeste goede placers, op het oogenblik in handen van blanke ondernemers, sedert geruimen tijd aan de inboorlingen bekend waren, die aan den blanke de plaats er van aanwezen, en dat, wanneer de inboorlingen voor eigen rekening en ten eigen bate zullen kunnen werken, men waarschijnlijk zal leeren dat Madagaskar in zijn bodem veel grootere schatten bevat, dan men ooit te voren had geloofd".

Deze schrijver wijst er voorts op dat er Hovas aan het hoofd staan van groote handelsondernemingen op Madagaskar, waarvoor zeker heel wat meer, zij het ook anders, komt kijken dan bij het op touw zetten van mijnbouw-exploratiën.

Goud in Fransch Guyana. De goudopbrengst van Fransch Guyana bedroeg in het jaar 1904, 3830 kilogrammen en 515 grammen, en verminderde in het nu afgeloopen jaar 1905 tot 3568 kilogrammen en 962 grammen, een verschil dus ten nadeele van het laatstgenoemd jaar van omstreeks 262.5 kilogram goud, ter waarde van ongeveer 390.000 gld. Opmerkelijk is het dat tot deze vermindering in hoofdzaak aanleiding gaven de aanvoeren uit het, aan onze kolonie naburige district Mana, die met ruim 209 kilogrammen, en die te Saint Laurent tegenover Albina, welke met 137.5 kilogram verminderden. Hoe menig onsje uit onze kolonie gesmokkeld goud, waarvoor aan de koloniale kas niets aan rechten werd betaald, mag daaronder geweest zijn. Bij de 973 grammen, die als uit Nederlandsch Guyana afkomstig, voor 1904 in den staat der aanvoeren werden opgenomen, zal het wel niet gebleven zijn. Typisch vinden we in de opgaven voor 1905 eene hoeveelheid van 5.5 kilogram als van onbekenden oorsprong opgegeven, een nieuwe rubriek, die eerst in 1905 werd geopend en wel eens voor uitbreiding vatbaar zou kunnen blijken.

Merkwaardig is dat sedert de Lawa-exploratie en de expeditiën in die streken, de goudopbrengst van Fransch Guyana gestadig afnam, nu al sedert 1903 met 'n 500 kilogrammen, welke hoeveelheid gerustelijk mag worden aangemerkt als door maraudeurs op nederlandsch gebied te zijn geroofd, totdat een beter, zij het ook nog zoo gebrekkig toezicht daar 'n stokje voor stak.

Vreemde ministers. De erfprins van Hohenlohe-Langenburg zal nu toch als eersten duitschen minister van koloniën fungeeren. Door een toevallige samenstelling van den Rijksdag werd het voorstel tot instelling van een zelfstandig ministerie voor de duitsche koloniën met een kleine meerderheid aangenomen, telaat evenwel om een, in ons vorig nummer opgenomen bericht dienovereenkomstig aan te vullen.

De prins van Hohenlohe begint zijn taak onder alles behalve gunstige omstandigheden, waar de toestand in de duitsche Schutzgebiete een opbouw als van nieuws af schijnt noodig te maken, waarbij het nagenoeg volslagen gemis van, voor hun taak berekende koloniale ambtenaren niet weinig zwaar zal wegen. Volgens het *Berl. Tagebl.* zou de incompetentie van „Koloniën" te Berlijn al beginnen bij de nieuwe Excellenz zelve.

Het lijkt zeker wel gewaagd om aan het hoofd van het nieuwe departement een man te plaatsen die wat de koloniën betreft tot voor kort van toeten noch blazen wist, maar het schijnt wel noodig te zijn, om niettegenstaande Dr. Paasche's verheerlijking van duitsche eerlijkheid, de voorzichtigheid te betrachten ten aanzien van de „competenten", en een zelfstandig man als de erfprins zou zeker goede diensten kunnen bewijzen bij het reinigen van den Augiasstal.

Al hoogst zonderling springt men evenwel in Frankrijk met „Koloniën" om. Dat de politieke partij-strijd hierop zijn invloed doet gelden, zoodat met elk aftredend ministerie ook de minister van koloniën heengaat, heeft „Koloniën" te Parijs gemeen met overeenkomstige instellingen in andere landen, maar een novum is, dat men in Frankrijk thans bij voorkeur „outsiders" schijnt te belasten met de portefeuille van koloniën.

De heer Clémentel, die met het onlangs gevallen kabinet Rouvier aftrad, wist voordat hij in het Pavillon de Flore introk, van de koloniën zooveel af als van 'n gewoon député verwacht mag worden, terwijl de koloniale specialiteit in de fransche Kamer, de heer Etienne eerst met „binnenlandsche zaken" — dat kon er nog mee door, wijl Algiers hieronder ressorteert — later met „Oorlog" werd belast. En toen het nieuwe kabinet in elkaar zat, zagen we den heer Etienne de portefeuille van oorlog behouden, den voorganger van den heer Clémentel aan „Koloniën", den heer Doumergue met „Koophandel" belast en alweer een „outsider", den heer Leygues, tot minister van koloniën gebombardeerd.

Tin in de Straits. De uitvoer van tin uit de gefedereerde maleische staten bedroeg in 1905 856.659 pikols tegen 869.127 in 1904, 830.648 in 1903, 780.782 in 1902, 785.247 in 1901. Zonder de vermeerdering der productie van Pahang met 'n 7000 pikols, zou de productie over 1905 van het heele gewest met 'n 20000 pikols zijn verminderd. Niettegenstaande de geringere productie zijn de rechten op den uitvoer van tin geheven van 8.813.411 in 1904 tot 9.249.627 dollars in 1905 gestegen.

Een belangrijk vonnis te Manilla. Sedert het midden van het vorige jaar was te Manilla een proces hangende tegen de redacteuren van het daar verschijnende philippijnsche blad *El Renacimiento*. De aanklacht ging uit van kolonel Baker van den dienst der constabulary, wiens naam in het nummer van den 7en Juni ll. van genoemd blad in weinig lofwaardig verband genoemd werd.

El Renacimiento deed daarin een relaas van de ellende in het concentratiekamp te Bacoor in Cavite, waar de inboorlingen door de constabulary bijeengedreven waren zonder dat er behoorlijk logies voor hen was. Het blad legde ook aan de constabulary ten laste dat zij de notabelen uit dat district dwong om de wildernis in te trekken, teneinde de opstandelingen tot onderwerping over te halen.

Zoo werd een zekere Senhor Cuenca, een gezeten burger van Bacoor, genoodzaakt het bosch in te gaan, om te trachten Felizardo, een bekend en onlangs door zelfmoord gevallen rebellen-aanvoerder, op te sporen. Hij vond 21 van diens volgers bereid zich te onderwerpen. Dit bevredigde evenwel kolonel Baker niet, die hem weder uitzond. Cuenca gehoorzaamde, wijl hem slechts de keuze hiertusschen en de gevangenis bleef. Hij kwam terug met 't bericht, dat nog 13 rebellen zich wenschten te onderwerpen op een daartoe aangewezen plaats. Hier aangekomen vond de constabulary slechts één man, de twaalf anderen hadden zich door Felizardo van hun voornemens af laten brengen. Kolonel Baker was hierover zóó gebelgd, dat hij èn Cuenca èn den man, die zich kwam onderwerpen, in de gevangenis liet werpen.

Een ander ingezetene van Bacoor, Nicolas Gonzalez, wien dezelfde vereerende opdracht van de constabulary ten deel viel, waagde het, daarvoor te bedanken, met de opmerking, dat hij zijn leven te lief had, en dat zulk werk niet tot de plichten van een vreedzaam burger behoorde, waar er troepen speciaal voor dat doel beschikbaar waren. Deze vermetelheid kostte hem een dracht slagen en opname in de gevangenis, waar hij op allerlei wijze werd mishandeld.

In zijn vonnis van den 24en Februari ll. prees de rechter Araullo het optreden van *El Renacimiento* en volgde de vrijspraak van de beklaagden, „die slechts de heilige plicht van de pers hebben vervuld om het wanbedrijf van de constabulary aan de kaak te stellen".

Daar kolonel Baker van den aanvang van het rechtsgeding de volle verantwoordelijkheid op zich genomen had voor het optreden der constabulary in Cavite, stelde het hof hem verantwoordelijk voor de ellende in de concentratie-kampen, zoowel als voor de handelingen zijner ondergeschikten, terwijl in het geval Cuenca hem kwade trouw werd ten laste gelegd in de wijze van behandeling van dien man.

Daar kan de heer Baker het voorloopig mee stellen.

Wij noemden dit vonnis belangrijk, omdat er uit blijkt, dat de onafhankelijkheid van den rechter sedert het aftreden van den vorigen gouverneur-generaal Wright beter gewaarborgd blijkt te zijn dan te voren, toen de rechterlijke beslissing in belangrijke gevallen als dit van uit het Ayuntamiento werd gedecreteerd, of op zijn zachtst genomen geïnfluenceerd.

Een gevangenis in Bataan. Twaalf menschen door de constabulary opgesloten in een vertrekje van twaalf voeten in het vierkant in de gevangenis te Balanga, waar op dat oogenblik juist een cholera-epidemie heerschte. Des Woensdags stierven drie van de twaalf aan de cholera, den volgenden dag nog twee anderen, en des Vrijdags bevonden zich de zeven overlevenden met de lijken hunner lijdensgezellen nog in datzelfde hol, bevuild met de uitwerpselen der toen gestorvenen.

Dit kwam niet voor in een achteruithoekje van den philippijnschen archipel, maar in de hoofdstad eener provincie, in de nabijheid van Manilla, waar naast den, door het volk gekozen gouverneur, twee Amerikanen met dezen het provinciaal bestuur uitmaken, een amerikaansch geneeskundig inspecteur is gevestigd, en de gewestelijke politie onder het toezicht en de leiding van amerikaansche officieren staat.

Een zondenbok wordt gezocht in den burgemeester of *presidente* van Balanga. Alsof deze man er iets aan doen kan, dat het gouvernement geen behoorlijke gevangenissen bouwt en toch door de constabulary schuldigen en onschuldigen in massa doet opsluiten.

Het geval werpt alweer een eigenaardig licht op de „opvoeding tot zelfbestuur", waarmee de Amerikanen zoo gaarne schermen.

De opstand in Arabië. Reeds anderhalve eeuw ongeveer duurt de strijd tusschen het turksche bestuur en de arabische stammen. Het wahhabitische rijk, waarvan de oorsprong omstreeks 1740 dagteekent, kon slechts door een egyptisch leger onder Mohamet Ali worden ten onder gebracht. De vernietiging van dat rijk is echter nimmer volkomen geweest. In 1817 ten onder gebracht, herleefde het in 1841 en sedert tot op den dag van heden levert de geschiedenis van Arabië een aaneenschakeling op van oorlogen en turksche nederlagen.

Sedert eenige jaren heeft de arabische opstand een nieuw karakter aangenomen. Wij wezen er indertijd reeds op dat er een beweging gaande is onder het intellectueele deel der Arabieren om een onafhankelijk arabisch rijk te stichten.

De Europeesche ondernemers vreezen, dat ze thans werk verscheen over het réveil onder de Arabieren in Aziatisch Turkije gaf onlangs eene studie in het

licht over den arabischen opstand, waarin hij aan de hand van verschillende proclamatiën, die uitgingen van het Comité supérieur national arabe, betoogt, dat de Arabieren een vaderland, eene natie en een Arabisch rijk willen stichten.

Bedoeld Comité verbond zich om aan den Islam een algemeenen khalief te geven, die tevens souverein zou wezen in een volmaakt mohamedaanschen staat, begrepen binnen de tegenwoordige grenzen van het vilajet Hedjaz. Deze staat zou een politieke wezen, naar constitutioneele regelen te besturen.

Den grootsten tegenstand vinden de hervormers en toekomststaat-droomers in Arabië zelf. Met de Turken zouden de Arabieren al heel spoedig hebben afgerekend, indien zij eensgezind waren. Maar er zijn nu reeds twee machtige leiders, die elk voor zich in een gedeelte van Arabië aanspraak maken op het gezag — Ibn Seoud in Wahab als afstammeling der wahabitische koningen en Mahmoed Yahia, de aanvoerder der opstandelingen van Yemen, die zich zelfs bevelhebber van alle geloovigen noemt.

Zonderling valt intusschen met den achteruitgang van het aanzien van den turkschen khalief — men denke aan de houding tegenover dezen van den sultan van Marokko, en aan de beweging der Senoessi's in Noord-Oost-Afrika — de verhoogde werking van het panislamisme samen in landen, waar tevoren van Stamboel en den heerscher over alle geloovigen niet dan ter loops werd gerept.

NAAMLIJST VAN LEDEN

toegetreden tot de Vereeniging „Oost en West" in de maand Maart 1906.

Heer E. Fischel	Amsterdam	*f* 3.—	lid
Mej. C. van der Schroeff	Amersfoort	1.50	„
Mevr. M. Halewijn van Bergen	Breda	1.50	„
Mevr. Deelken geb. Paehlig	's-Gravenhage	1.50	„
Heer W. G. Loef.	„	1.50	„
„ A. F. van Alphen	„	1.50	„
„ G. Hendriks	„	2.50	„
Mevr. E. Spijkman geb. Vorstenberg	„	2.50	„
Heer J. H. Ketjen	„	2.50	„
Heer F. H. ter Poorten	„	1.50	„
Heer C. A. Duurvoort	Paramaribo (Suriname)	2.50	„
„ A. Boss	Purmerend	1.50	„
„ Dr. L. Marcus	Utrecht	2.50	„
„ H. W. Hasselo	Zutphen	2.50	„
„ L. Lacomblé	(voorloopig reizend)	1.50	„
„ A. J. Reijnvaan	Arnhem (Velp)	1.50	„
„ H. Christoffel	1e. Lt. O. I. L.	2.50	„
Mej. M. Kok	Rotterdam	1.50	„
Heer Dr. J. Blok	„	1.50	„
„ Dr. D. B. Boks	„	1.50	„
„ J. R. Bijl	„	1.50	„
„ Ds. H. M. van Nes	Hillegersberg	1.50	„

Aan Donateurs, Leden en Abonn., *die verhuizen* of het *weekblad niet geregeld mochten ontvangen*, wordt verzocht hiervan *kennis te geven aan den Administrateur, Riouwstraat* 212, *den Haag.*

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids. April 1906.

Reorganisatie van het Binnenlandsch Bestuur en van de rechtspraak over Inlanders en met hen gelijk gestelden op Java en Madoera, behalve in de Vorstenlanden, door Mr. J. H. Tobias. — Het verslag van den dienst van het boschwezen in Ned. Indië over het jaar 1904, door A. H. Berkhout. — H. E. B. Schmalhausen †, door J. E. de M. — Het Maleisch werkwoord, door P. A. F. Blom. — De uitkomsten van het welvaart-onderzoek op Java. — *Varia*: Madagascar onder Fransch beheer. — Gemeentewezen in Ned. Indië, door J. E. de M. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de M. — *Koloniale literatuur:* Encyclopaedie van Ned.-Indië, besproken door J. S. — *Wetenschap en industrie*: De Japansche Steenkolen. — Oude Indische vochtmaten. — Nieuwe wijze van tinerts-ontginning op Banka. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. M. — Financieel overzicht.

Indisch Genootschap. Vergadering van 27 Februari 1906.

Gemeentewezen in Nederlandsch-Indië. Voordracht van Mr. J. H. Ketjen.

Tijdschrift voor Nijverheid en Landbouw in Ned. Indië. Febr. 1906.

De toekomst van Sumatra, door Dr. Z. Kamerling (*vervolg*). — Heeft het protest tegen de nieuwe suikerbelasting een op recht en billijkheid steunende grondslag? door J. Dinger. — Een billijk beding van den suikerkoopman. — De heffingen volgens Ststbl. 1836, No. 19 op de particuliere landen Indramajoe-West en Kadanghaoer. — Het nieuwe landhuur reglement voor de Vorstenlanden. — Malabar-plukmethode of niet, door J. H. F. Kiehl. — Opmerkingen over den groei en de cultuur van den vanilleboom. De kokosnoot alsmede een en ander omtrent hare bewerking in Duitsch-Oost-Afrika. — Het gebruik van rijst in de bierbrouwerij. — Tropische groenteteelt, alsmede eenige aanteekeningen aangaande het kweeken van sierplanten en bloemen. — Over de scheikundige samenstelling van de inwendige vruchtschil der koffie. — Europeesche houtmarkt. — Productenmarkt en wisselkoersen over Februari 1906.

De Indische Mercuur. 3 April 1906.

Hevia Brasiliensis. Haar kultuur en exploitatie in Zuid-Annam, door t. W. — De geschiedenis van den »Standard Oil Company« (vervolg). — Verslag van het Mijnwezen over het 3e kwartaal 1905 (vervolg). — Vergadering van belanghebbenden bij den theehandel. — Vereeniging ter bevordering der katoencultuur in de Nederlandsche koloniën. — Zaadwinning bij tabak op Sumatra's Oostkust. — Suikerproductie van de in den Westhoek gelegen suikerproductie. — Verslagen van Maatschappijën. Enz.

Weekblad voor Indië. 2e jaarg. No. 45.

Volkslectuur en de »Bintang Hindia«, door J. E. Jasper. — Frits Bouwmeester (met foto). — A. E. Dinger (met portret). — Hollandsch Hongaarsche verzen (van Giza Ritschl), door Henri Borel. — Indische indrukken, door Carlo. — Indische boosdoeners, door Auditor. — De regentsdochter, roman van Victor Ido (vervolg). Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..................................

wonende te.................................... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f*..............................

den...................................190......

Straat of gracht

.... Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.